

ร่างฯ ปรับตามข้อสังเกตของศาลรัฐธรรมนูญ เสนอ กรธ. วันจันทร์ ที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๐

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ
พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้การสรรหา และการวินิจฉัย การพ้นจากตำแหน่งของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ การพิจารณาวินิจฉัยเรื่องตมหน้าเทีและอำนาจ ของศาลรัฐธรรมนูญ และการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญ ทั้งได้กำหนดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการเพื่อสนับสนุนให้ศาลรัฐธรรมนูญ ดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญนี้

ร่างเดิมที่ส่งศาลรัฐธรรมนูญ

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้การดำเนินงานของศาล รัฐธรรมนูญและการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญหรือตามที่กฎหมายบัญญัติ จึงจำเป็นต้องตรา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญขอเสนอแก้ไขถ้อยคำเป็น

“โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้การดำเนินงานของศาล รัฐธรรมนูญและสหรัจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญหรือตามที่กฎหมายบัญญัติ จึงจำเป็นต้องตรา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้”

เนื่องจากรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๑๐ วรรคสอง บัญญัติให้การยื่นคำร้องและเงื่อนไขการยื่น คำร้อง การพิจารณาวินิจฉัย การทำคำวินิจฉัย และการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญนอกจากที่ บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณา ของศาลรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ไม่ได้บัญญัติให้นำเรื่องอื่นนอกจากวิธีพิจารณามาบัญญัติไว้ใน ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ดังนั้น การนำเรื่องการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบ งานธุรการ (สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ) มารวมไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ จึงอาจไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และอาจจะขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ฉบับนี้ด้วย จึงเห็นสมควรตัดร่างเหตุผลในส่วนของการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการ

ร่างมาตรา ๓ (๑) หมวด ๕ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ และบทเฉพาะกาลมาตราที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญออกทั้งหมด

ความเห็น

โดยที่มาตรา ๒๑๐ วรรคสองของรัฐธรรมนูญกำหนดให้การดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญ นอกจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งเมื่อรัฐธรรมนูญกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการตามมาตรา ๒๑๐ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๑๙๓ ทั้งนี้ การกำหนดเกี่ยวกับสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญจึงเป็นการกำหนดเกี่ยวกับการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีความเห็นว่าการกำหนดเกี่ยวกับสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญอาจจะไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และอาจจะขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญด้วย ดังนั้น ในชั้นนี้ จึงเห็นว่า เมื่อศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า บทบัญญัติเกี่ยวกับสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญสามารถกำหนดในกฎหมายอื่นได้และเป็นความประสงค์ของศาลรัฐธรรมนูญจึงสมควรตัดบทบัญญัติเกี่ยวกับสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญออก ซึ่งการตัดบทบัญญัติเกี่ยวกับสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญออกจะไม่กระทบกับเนื้อหาของบทบัญญัติอื่นเกี่ยวกับวิธีพิจารณา

ร่าง
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ
พ.ศ.

.....
.....
.....

.....
.....

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๖ ประกอบกับมาตรา ๒๘ และมาตรา ๓๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

เหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพอันจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ซึ่งการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้สอดคล้องกับเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว

.....
.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติสำนักผสมศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๒

(๒) พระราชบัญญัติเครื่องแบบตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๒

(๓๒) คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๒๓/๒๕๖๐ เรื่อง มาตรการแก้ไขปัญหาความต่อเนื่องของผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ลงวันที่ ๕ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๖๐ เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(๔๓) คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๒๔/๒๕๖๐ เรื่อง ให้งดเว้นการคัดเลือกหรือสรรหาบุคคลให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๒๓/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๐ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๕ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“ศาล” หมายความว่า ศาลรัฐธรรมนูญ หรือคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแล้วแต่กรณี

“ตุลาการ” หมายความว่า ประธานศาลรัฐธรรมนูญ หรือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแล้วแต่กรณี

“คดี” หมายความว่า กระบวนพิจารณานับตั้งแต่ที่ได้ยื่นคำร้องหรือหนังสือต่อศาลเพื่อขอให้พิจารณาวินิจฉัย

“คำร้อง” หมายความว่า คำร้องที่ยื่นต่อศาลเพื่อขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

“หนังสือ” หมายความว่า หนังสือที่ยื่นต่อศาลเพื่อขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญมีข้อสังเกตว่าการเพิ่มเติมถ้อยคำ คำว่า “หนังสือ” ที่ยึดโยงกับบทนิยามคำว่า “คดี” “คำร้อง” “หนังสือ” และบทบัญญัติในส่วนที่ ๒ การยื่นคำร้องและการยื่นหนังสือขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยเข้าด้วยกัน เป็นการกำหนดหลักการใหม่ให้คดีที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยสามารถยื่นได้ ๒ วิธีการ คือ ยื่นเป็นคำร้องหรือยื่นเป็นหนังสือ ทั้งนี้ตามประเภทคดีที่กำหนดในร่างมาตรา ๕๐ อย่างไรก็ดี การใช้ถ้อยคำดังกล่าวยังไม่สอดคล้องกันในบริบทของมาตราต่าง ๆ เช่น

- คำว่า “คำร้อง” ตามร่างพระราชบัญญัติประกอบ ฯ นี้มีข้อสังเกตว่า อาจยังไม่ครอบคลุมทั้งการยื่นคำร้องเป็นคำร้องตามแบบพิมพ์และการยื่นเป็นหนังสือ ซึ่งอาจจะมีผลกระทบต่อร่างมาตราอื่น เช่น ร่างมาตรา ๕๑ ร่างมาตรา ๕๗ ร่างมาตรา ๕๙

- คำว่า “หนังสือ” ตามร่างพระราชบัญญัติประกอบ ฯ นี้ มีทั้งหนังสือในความหมายทั่วไป เช่น ร่างมาตรา ๕ ร่างมาตรา ๖ ร่างมาตรา ๖๕ วรรคสอง และหนังสือในความหมายตามบทนิยาม เช่น ร่างมาตรา ๗ ร่างมาตรา ๕๐ ร่างมาตรา ๕๗

ความเห็น

โดยที่มีการใช้คำว่า “หนังสือ” หลายมาตรา และบางมาตราไม่ใช่หนังสือที่ยื่นต่อศาลเพื่อขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย ดังนั้น หากตีความคำว่า “หนังสือ” ออก และเขียนในมาตราที่เกี่ยวข้องว่าหนังสือที่ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยน่าจะเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยแก้ไข

๑. บทนิยามคำว่า “ผู้ถูกร้อง”

๒. แก้ไขมาตรา ๕๐ มาตรา ๕๓ มาตรา ๗๐ และมาตรา ๗๒ โดยใช้คำเต็มว่าหนังสือขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

“คู่กรณี” หมายความว่า ผู้ร้องหรือผู้ถูกร้อง และให้รวมถึงผู้มีสิทธิกระทำการแทนด้วย
 “ผู้ร้อง” หมายความว่า ผู้มีสิทธิเสนอคดีต่อศาลเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่นไม่ว่าจะเสนอโดยคำร้องหรือโดยหนังสือ

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญเสนอแก้ไขถ้อยคำเป็น

“ผู้ร้อง” หมายความว่า ผู้มีสิทธิเสนอคดีต่อศาลเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่น ไม่ว่าจะเสนอโดยคำร้องหรือโดยหนังสือ

เนื่องจากความในมาตรา ๗ (๑๒) กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีอื่นที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาลด้วย จึงมีข้อสังเกตว่ากรณีที่มีกฎหมายอื่นบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจ เช่น พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๙ จะรวมอยู่ในร่างมาตรา ๗ หรือไม่ จึงเห็นสมควรเติมถ้อยคำเพื่อให้ครอบคลุม พร้อมทั้งแก้ไขบทนิยามคำว่า “ผู้ร้อง” และ “กระบวนการพิจารณา” ให้สอดคล้องกันด้วย

ความเห็น

เห็นสมควรแก้ไขถ้อยคำตามศาลรัฐธรรมนูญเพราะปัจจุบันมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ กำหนดให้มีการส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาว่ามติคณะรัฐมนตรีหรือการดำเนินการของคณะรัฐมนตรีชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ซึ่งข้อสังเกตของศาลเป็นการยอมรับหน้าที่และอำนาจที่เขียนกฎหมายอื่นนอกจากกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ

หมายเหตุ

ศาลรัฐธรรมนูญขอแก้ไขถ้อยคำซึ่งเป็นร่างเดิมของศาลรัฐธรรมนูญ

“ผู้ถูกร้อง” หมายความว่า ผู้ถูกกล่าวหาตามคำร้องหรือผู้ซึ่งต้องปฏิบัติตามหนังสือที่ยื่นต่อศาลเพื่อขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

“ผู้เกี่ยวข้อง” หมายความว่า หน่วยงาน คณะบุคคล หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดี

“กระบวนการพิจารณา” หมายความว่า การกระทำใด ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เกี่ยวกับคดีซึ่งกระทำโดยคู่กรณี หรือโดยศาล หรือตามคำสั่งศาล ไม่ว่าจะการนั้นจะเป็นโดยคู่กรณีฝ่ายหนึ่งกระทำต่อศาล หรือต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือศาลกระทำต่อคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่าย รวมถึงการส่งคำร้องและเอกสารอื่น ๆ การพิจารณาคดี และการลงมติ ตลอดจนการปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจตามรัฐธรรมนูญ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ และกฎหมายอื่น

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญเสนอแก้ไขถ้อยคำเป็น

“กระบวนการพิจารณา” หมายความว่า การกระทำใด ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เกี่ยวกับคดีซึ่งกระทำโดยคู่กรณี หรือโดยศาล หรือตามคำสั่งศาล ไม่ว่าจะการนั้นจะเป็นโดยคู่กรณีฝ่ายหนึ่งกระทำต่อศาล หรือต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือศาล

กระทำต่อคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่าย รวมถึงการส่งคำร้องและเอกสารอื่น ๆ การพิจารณาคดี และการลงมติ ตลอดจนการปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจตามรัฐธรรมนูญ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ และกฎหมายอื่น

เนื่องจากความในมาตรา ๗ (๑๒) กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณา วินิจฉัยคดีอื่นที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาลด้วย จึงมีข้อสังเกตว่ากรณีที่มีกฎหมายอื่นบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจ เช่น พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๙ จะรวมอยู่ในร่างมาตรา ๗ หรือไม่ จึงเห็นสมควรเติมถ้อยคำเพื่อให้ครอบคลุม พร้อมทั้งแก้ไขบทนิยามคำว่า “ผู้ร้อง” และ “กระบวนการพิจารณา” ให้สอดคล้องกันด้วย

ความเห็น

เห็นสมควรแก้ไขถ้อยคำตามศาลรัฐธรรมนูญเพราะปัจจุบันมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ กำหนดให้มีการส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาว่ามติคณะรัฐมนตรีหรือการดำเนินการของคณะรัฐมนตรีชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ซึ่งข้อสังเกตของศาลเป็นการยอมรับหน้าที่และอำนาจที่เขียนกฎหมายอื่นนอกจากกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ

หมายเหตุ

ศาลรัฐธรรมนูญขอแก้ไขถ้อยคำซึ่งเป็นร่างเดิมของศาลรัฐธรรมนูญ โดย กรธ แก้ไขถ้อยคำเฉพาะ “อำนาจหน้าที่” เป็นหน้าที่และอำนาจ” เท่านั้น

“การพิจารณาคดี” หมายความว่า การดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ รวมถึง การไต่สวน หรือการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญเสนอแก้ไขถ้อยคำเป็น “การพิจารณาคดี” หมายความว่า การดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ รวมถึง การไต่สวน หรือการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย หรือการนั่งพิจารณา”

เนื่องจากคำว่า “การนั่งพิจารณา” ยึดโยงกับร่างมาตราต่าง ๆ เช่น ร่างมาตรา ๕๐ และร่างมาตรา ๕๗ และอาจต้องตีความคำว่า “กระบวนการพิจารณาคดี” “การพิจารณาคดี” และ “การนั่งพิจารณา” ว่าแต่ละถ้อยคำมีขอบเขตอย่างไรและถ้อยคำใดมีขอบเขตกว้างหรือแคบอย่างไร ดังนั้น เพื่อความชัดเจนจึงน่าจะแก้ไขบทนิยามของการพิจารณาคดีให้รวมถึงการนั่งพิจารณาด้วย

ความเห็น

เห็นควรคงไว้ตามร่างเดิมไม่แก้ไขตามศาลรัฐธรรมนูญเพราะการกระทำของคู่กรณี ต่อศาลหรือการกระทำของศาลต่อคู่กรณีถือเป็นกระบวนการพิจารณาเป็นการอยู่แล้ว ดังนั้น การที่ศาลออกนั่งเกี่ยวกับการพิจารณาคดีโดยคู่กรณีมีสิทธิมาอยู่ต่อหน้าศาล จึงเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพิจารณาอยู่แล้ว

ทั้งนี้ ศาลรัฐธรรมนูญน่าจะเข้าใจผิดว่าเมื่อแยกคำนิยาม “การนั่งพิจารณา” ทำให้ไม่อยู่ในความหมายของ “การพิจารณาคดี” ซึ่งมีใช้เช่นนั้นเพราะคำนิยามมีไว้เพื่อประโยชน์ในการบัญญัติถึงเนื้อหาในเรื่องนั้น

หมายเหตุ

ศาลรัฐธรรมนูญขอแก้ไขถ้อยคำซึ่งเป็นร่างเดิมของศาลรัฐธรรมนูญ โดย กรธ เพิ่มถ้อยคำตอนต้น “การดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ รวมถึง” เท่านั้น

การออกข้อกำหนด ระเบียบ หรือประกาศ ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามมติของ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๓

ศาล

มาตรา ๗ ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องคดี ดังต่อไปนี้

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญเสนอแก้ไขด้วยคำตอนต้นเป็น

“มาตรา ๗ ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องคดี ดังต่อไปนี้”

เนื่องจากความในตอนต้นใช้คำว่า “เรื่อง” ซึ่งบทนิยามมีคำว่า “คดี” และในอนุ (๑) - (๑๒) ใช้คำว่า “คดี”

ความเห็น

เห็นสมควรแก้ไขตามศาลรัฐธรรมนูญเพราะมาตรา ๕๐ ของร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็ใช้คำว่า “คดี”

(๑) คดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือร่างกฎหมาย

(๒) คดีเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา

คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ

(๓) คดีเกี่ยวกับการร้องขอให้เลิกการกระทำล้มล้างการปกครองระบอบ

ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๔) คดีเกี่ยวกับการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิก

วุฒิสภา

(๕) คดีเกี่ยวกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกัน กับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้

(๖) คดีเกี่ยวกับการเสนอ การแปรญัตติ หรือกระทำด้วยประการใดที่มีผลให้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการมีสิทธิในการใช้งบประมาณรายจ่าย

(๗) คดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างข้อบังคับการประชุมสภา ผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา

(๘) คดีเกี่ยวกับการสิ้นสุดลงของความเป็นรัฐมนตรี

(๙) คดีเกี่ยวกับหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา

(๑๐) คดีที่ผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ร้องขอว่าการกระทำ นั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

(๑๑) คดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

(๑๒) คดีอื่นที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่น กำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาล

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญเสนอแก้ไขถ้อยคำใน (๑๒) เป็น

“(๑๒) คดีอื่นที่รัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่น กำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาล”

เนื่องจากความใน (๑๒) กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัย คดีอื่นที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาลด้วย จึงมี ข้อสังเกตว่ากรณีที่มีกฎหมายอื่นบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจ เช่น พระราชบัญญัติ การจัดทำยุทธศาสตร์แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๙ จะรวมอยู่ในร่างมาตรา ๗ หรือไม่ จึงเห็นสมควรเติมถ้อยคำเพื่อให้ครอบคลุม พร้อมทั้งแก้ไขพินัยมคำที่ “ผู้ร้อง” และ “กระบวนการ พิเคราะห์” ให้สอดคล้องกันด้วย

ความเห็น

เห็นสมควรแก้ไขตามศาลรัฐธรรมนูญเพราะปัจจุบันมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติ การจัดทำยุทธศาสตร์แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ กำหนดให้มีการส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาว่ามติ คณะรัฐมนตรีหรือการดำเนินการของคณะรัฐมนตรีชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ซึ่งข้อสังเกตของศาลเป็น การยอมรับหน้าที่และอำนาจที่เขียนกฎหมายอื่นนอกจากกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ

หมายเหตุ

ศาลรัฐธรรมนูญขอแก้ไขถ้อยคำซึ่งร่างเดิมของศาลก็ใช้คำว่า “ให้ศาลมีอำนาจ พิจารณาวินิจฉัยคดีตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญบัญญัติ”

หมวด ๒**องค์ประกอบของศาล**

มาตรา ๘ ศาลประกอบด้วยตุลาการจำนวนเก้าคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง จากบุคคล ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะ ในศาลฎีกามาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จำนวนสามคน

(๒) ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าตุลาการศาลปกครอง สูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จำนวนสองคน

(๓) ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันนิติศาสตร์ซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้ดำรงตำแหน่งหรือ เคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี และยังมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์ จำนวนหนึ่งคน

(๔) ผู้ทรงคุณวุฒิสถาขารัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์ซึ่งได้รับการสรรหาจาก ผู้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมาแล้วเป็นเวลา ไม่น้อยกว่าห้าปี และยังมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์ จำนวนหนึ่งคน

(๕) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้รับหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่า หรือตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอัยการสูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี จำนวนสองคน

ในกรณีไม่อาจเลือกผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกาตาม (๑) ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจะเลือกบุคคลจากผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาในศาลฎีกามาแล้วไม่น้อยกว่าสามปีก็ได้

การนับระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้นับถึงวันที่ได้รับการคัดเลือกหรือวันสมัครเข้ารับการสรรหา แล้วแต่กรณี ในกรณีจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ คณะกรรมการสรรหาจะประกาศลดระยะเวลาตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองลงก็ได้ แต่จะลดลงเหลือน้อยกว่าสองปีมิได้

มาตรา ๙ นอกจากคุณสมบัติตามมาตรา ๘ แล้ว ตุลาการต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ด้วย

- (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปีแต่ไม่ถึงหกสิบแปดปีในวันที่ได้รับการคัดเลือกหรือวันสมัครเข้ารับการสรรหา
- (๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
- (๔) มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์
- (๕) มีสุขภาพที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรา ๑๐ ตุลาการต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นหรือเคยเป็นตุลาการหรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระใด
- (๒) ติดยาเสพติดให้โทษ
- (๓) เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต
- (๔) เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนใด ๆ
- (๕) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช
- (๖) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่
- (๗) วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (๘) อยู่ในระหว่างถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวหรือถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

(๙) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล

(๑๐) เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ

(๑๑) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุดให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกเพราะกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๑๒) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริตตาม

ประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน
กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดในความผิดฐานเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือผู้ค้า กฎหมายว่าด้วย
การพนันในความผิดฐานเป็นเจ้าของหรือเจ้าสำนัก กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม
การค้ามนุษย์ หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในความผิดฐานฟอกเงิน

(๑๓) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำการอันเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง

(๑๔) อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(๑๕) เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะศาลวินิจฉัยว่ามีการเสนอ การแปรญัตติ หรือ
การกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ
มีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย

(๑๖) เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรง
ตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาว่าฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง
หรือเป็นผู้มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ หรือกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติ
หน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

(๑๗) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิด
อันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๑๘) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการ
การเมือง หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในระยะสิบปีก่อนเข้ารับการคัดเลือก
หรือสรรหา

(๑๙) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองในระยะ
สิบปีก่อนเข้ารับการคัดเลือกหรือสรรหา

(๒๐) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

(๒๑) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการ
ส่วนท้องถิ่น หรือกรรมการหรือที่ปรึกษาของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ

(๒๒) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนบริษัท หรือองค์กรที่ดำเนินธุรกิจ
โดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด

(๒๓) เป็นผู้ประกอบวิชาชีพอิสระ

(๒๔) มีพฤติการณ์อันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม
อย่างร้ายแรง

มาตรา ๑๑ เมื่อมีกรณีที่จะต้องสรรหาผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นตุลาการ
ตามมาตรา ๘ (๓) (๔) หรือ (๕) ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหา ซึ่งประกอบด้วย

(๑) ประธานศาลฎีกา เป็นประธานกรรมการ

(๒) ประธานสภาผู้แทนราษฎร และผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร

เป็นกรรมการ

(๓) ประธานศาลปกครองสูงสุด เป็นกรรมการ

(๔) บุคคลซึ่งองค์กรอิสระแต่งตั้งจากผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๘ และมาตรา ๙ และ
ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐ และไม่เคยปฏิบัติหน้าที่ใด ๆ ในศาลหรือองค์กรอิสระ องค์กร
ละหนึ่งคน เป็นกรรมการ

ให้เลขาธิการวุฒิสภาเป็นเลขานุการของคณะกรรมการสรรหา และให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาปฏิบัติหน้าที่เป็นหน่วยธุรการของคณะกรรมการสรรหา

ในการดำเนินการแต่งตั้งบุคคลตาม (๔) ให้องค์การอิสระดำเนินการเสนอชื่อบุคคลซึ่งองค์การนั้นแต่งตั้งเป็นกรรมการสรรหาภายในยี่สิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากเลขาธิการวุฒิสภา โดยให้คัดเลือกจากบุคคลซึ่งมีความเป็นกลาง ซื่อสัตย์สุจริต และมีความเข้าใจในภารกิจของศาล และผู้ซึ่งได้รับการคัดเลือกเป็นกรรมการสรรหาต้องได้รับคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของกรรมการองค์การอิสระ ในกรณีที่ไม่มีบุคคลใดได้รับคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่ง ให้ลงคะแนนใหม่อีกครั้งหนึ่ง ในการลงคะแนนครั้งนี้ ถ้ามีผู้เข้ารับการคัดเลือกเกินสองคนให้นำเฉพาะคนที่ได้คะแนนสูงสุดสองลำดับแรกมาลงคะแนนใหม่ ในกรณีที่มีผู้ได้คะแนนสูงสุดเท่ากันจนเป็นเหตุให้มีผู้ได้คะแนนสูงสุดสองลำดับแรกเกินสองคน ให้ผู้เข้ารับการคัดเลือกซึ่งได้คะแนนเท่ากันนั้นจับสลากเพื่อให้เหลือผู้ที่ได้คะแนนสูงสุดสองลำดับแรกเพียงสองคน ในการลงคะแนนครั้งนี้ ถ้ายังไม่มีผู้ใดได้รับคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของกรรมการองค์การอิสระ ให้ดำเนินการเพื่อคัดเลือกใหม่ โดยจะคัดเลือกผู้เข้ารับการคัดเลือกที่มีชื่ออยู่ในการคัดเลือกครั้งแรกมิได้

ให้เลขาธิการวุฒิสภาประกาศรายชื่อกรรมการสรรหาตาม (๔) ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป

ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการสรรหาตาม (๒) หรือกรรมการสรรหาตาม (๔) มิไม่ครบไม่ว่าด้วยเหตุใด หรือพ้นกำหนดเวลาการคัดเลือกตามวรรคสามแล้วมิได้มีการเสนอชื่อให้คณะกรรมการสรรหาเท่าที่มีอยู่ปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจไปพลางก่อนได้โดยในระหว่างนั้นให้ถือว่าคณะกรรมการสรรหาประกอบด้วยกรรมการสรรหาเท่าที่มีอยู่

ให้กรรมการสรรหาตาม (๔) อยู่ในวาระการดำรงตำแหน่งจนถึงวันก่อนวันที่มีกรณีที่ต้องสรรหาตุลาการใหม่ แต่ไม่รวมการสรรหาใหม่หรือการสรรหาเพิ่มเติมตามมาตรา ๑๒ วรรคหก วรรคแปด และวรรคเก้า และมาตรา ๑๓ และให้กรรมการสรรหาดังกล่าวพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระเมื่อตาย ลาออก ขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้าม

ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการสรรหาตาม (๔) แล้ว จะเป็นกรรมการสรรหาในคณะกรรมการสรรหาสำหรับองค์การอิสระในขณะเดียวกันมิได้

ให้ประธานกรรมการสรรหา และกรรมการสรรหาเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๑๒ ในการสรรหาตุลาการ ให้คณะกรรมการสรรหาปรึกษาหารือเพื่อคัดสรรให้ได้บุคคลซึ่งมีความรับผิดชอบสูง มีความกล้าหาญในการปฏิบัติหน้าที่ และมีพฤติกรรมทางจริยธรรมเป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม รวมตลอดทั้งมีทัศนคติที่เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผลสำเร็จ โดยนอกจากการประกาศรับสมัครแล้ว ให้คณะกรรมการสรรหาดำเนินการสรรหาจากบุคคลซึ่งมีความเหมาะสมทั่วไปได้ด้วยแต่ต้องได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความหลากหลายของประสบการณ์ที่แตกต่างกันในแต่ละด้านประกอบด้วย และเพื่อประโยชน์แห่งการนี้ ให้คณะกรรมการสรรหาใช้วิธีการสัมภาษณ์หรือให้แสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และอำนาจของศาล หรือวิธีการอื่นใดที่เหมาะสม เพื่อประกอบการพิจารณาด้วย

ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับแก่การคัดเลือกผู้สมควรได้รับแต่งตั้งเป็น
ตุลาการของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาและที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดด้วยโดยอนุโลม
ในการสรรหาหรือคัดเลือก ให้ใช้วิธีลงคะแนนโดยเปิดเผย และให้กรรมการสรรหา
แต่ละคนบันทึกเหตุผลในการเลือกไว้ด้วย

ผู้ซึ่งจะได้รับการสรรหาต้องได้รับคะแนนเสียงถึงสองในสามของจำนวนทั้งหมด
เท่าที่มีอยู่ของคณะกรรมการสรรหา

ผู้ซึ่งจะได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการ
ในศาลปกครองสูงสุดต้องได้รับคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของผู้พิพากษา
ในศาลฎีกาหรือตุลาการในศาลปกครองสูงสุด แล้วแต่กรณี

ถ้าไม่มีบุคคลใดได้รับคะแนนเสียงตามวรรคสี่หรือวรรคห้า หรือมีแต่ยังไม่ครบ
จำนวนที่จะต้องสรรหาหรือคัดเลือก ให้มีการลงคะแนนใหม่สำหรับผู้ใดคะแนนไม่ถึงสองในสาม
หรือไม่เกินกึ่งหนึ่ง แล้วแต่กรณี ถ้ายังได้ไม่ครบตามจำนวน ให้มีการลงคะแนนอีกครั้งหนึ่ง ในกรณีที่
การลงคะแนนครั้งหลังนี้ยังได้บุคคลไม่ครบตามจำนวนที่จะต้องสรรหาหรือคัดเลือก ให้ดำเนินการสรร
หาหรือคัดเลือกใหม่สำหรับจำนวนที่ยังขาดอยู่

ภายในสามวันนับแต่วันปิดรับสมัครให้เลขาธิการวุฒิสภาประกาศรายชื่อผู้เข้ารับการ
สรรหาให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป ประกาศดังกล่าวให้ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับคุณสมบัติและ
ประวัติการทำงานที่คณะกรรมการสรรหากำหนดด้วย

เมื่อคณะกรรมการสรรหา ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา และที่ประชุมใหญ่ตุลาการ
ในศาลปกครองสูงสุดสรรหาหรือคัดเลือกได้บุคคลใดแล้ว ให้เสนอชื่อไปยังวุฒิสภาเพื่อพิจารณา
ให้ความเห็นชอบ โดยผู้ได้รับการสรรหาหรือคัดเลือกนั้นต้องได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภา
ด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา

ในกรณีที่วุฒิสภาไม่ให้ความเห็นชอบผู้ได้รับการสรรหาหรือคัดเลือกรายใด
ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกบุคคลใหม่แทนผู้นั้น แล้วเสนอต่อวุฒิสภาเพื่อให้ความเห็นชอบ
ต่อไป โดยผู้ซึ่งไม่ได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาในครั้งนี้จะเข้ารับการสรรหาหรือคัดเลือกในครั้ง
ใหม่ไม่ได้

เมื่อมีผู้ได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาแล้ว หากเป็นกรณีที่ประธานศาล
รัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งด้วย ให้ผู้ได้รับความเห็นชอบประชุมร่วมกับตุลาการซึ่งยังไม่พ้นจาก
ตำแหน่ง ถ้ามี เพื่อเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแจ้งผลให้ประธาน
วุฒิสภาทราบ ในกรณีที่ผู้ซึ่งวุฒิสภาให้ความเห็นชอบยังได้ไม่ครบจำนวนที่ต้องสรรหาหรือคัดเลือก
แต่เมื่อรวมกับตุลาการซึ่งยังดำรงตำแหน่งอยู่ ถ้ามี มีจำนวนถึงเจ็ดคน ก็ให้ดำเนินการประชุมเพื่อ
เลือกประธานศาลรัฐธรรมนูญได้ และเมื่อโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งแล้ว ให้ศาลดำเนินการ
ตามหน้าที่และอำนาจต่อไปพลางก่อนได้ โดยในระหว่างนั้นให้ถือว่าศาลประกอบด้วยตุลาการเท่าที่
มีอยู่ และให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกเพิ่มเติมให้ครบตามจำนวนที่ต้องสรรหาหรือคัดเลือก
ต่อไปโดยเร็ว

ให้ประธานวุฒิสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งประธานศาลรัฐธรรมนูญ
และตุลาการ และเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา ๑๓ ผู้ได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาให้เป็นตุลาการโดยที่ยังมิได้พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๐ (๒๐) (๒๑) หรือ (๒๒) หรือยังประกอบวิชาชีพตามมาตรา ๑๐ (๒๓) อยู่ ต้องแสดงหลักฐานว่าได้ลาออกหรือเลิกประกอบวิชาชีพดังกล่าวแล้วนั้นต่อประธานวุฒิสภาภายในเวลาที่ประธานวุฒิสภากำหนด ซึ่งต้องเป็นเวลาก่อนที่ประธานวุฒิสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งตุลาการ ในกรณีที่มิได้แสดงหลักฐานภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าผู้นั้น สละสิทธิ และให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกใหม่

มาตรา ๑๔ ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้สมัคร ผู้ได้รับการคัดเลือกหรือได้รับการสรรหา ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหา เป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุด

การเสนอเรื่องเพื่อให้คณะกรรมการสรรหาวินิจฉัยตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการสรรหากำหนด

การวินิจฉัยให้ใช้วิธีการลงคะแนนโดยเปิดเผย

ให้นำความในวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับแก่กรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการสรรหาด้วยโดยอนุโลม แต่กรรมการสรรหาที่ ถูกกล่าวหาว่าขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามจะอยู่ในที่ประชุมในขณะที่พิจารณาและวินิจฉัยมิได้

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญเสนอแก้ไขถ้อยคำวรรคสี่เป็น

ให้นำความในวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับแก่กรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการสรรหาด้วยโดยอนุโลม แต่กรรมการสรรหาที่ ถูกกล่าวหาว่าขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามจะอยู่ในที่ประชุมในขณะที่พิจารณาและวินิจฉัย มิได้

“ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการสรรหา ให้วุฒิสภา/ที่ประชุมใหญ่ของคณะกรรมการสรรหาทั้งหมดซึ่งประกอบด้วยกรรมการสรรหาที่มาจาก คณะกรรมการสรรหาทุกคณะรวมกัน/ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้วินิจฉัย”

เนื่องจากวรรคสี่เป็นกรณีที่กำหนดให้คณะกรรมการสรรหาทำหน้าที่ตรวจสอบกันเอง น่าจะกำหนดให้วุฒิสภาหรือที่ประชุมใหญ่ของคณะกรรมการสรรหาทั้งหมดซึ่งประกอบด้วย กรรมการสรรหาที่มาจากคณะกรรมการสรรหาทุกคณะรวมกันหรือศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้ตรวจสอบ

ความเห็น

เห็นสมควรคงไว้ตามร่างเดิมไม่แก้ไขตามศาลรัฐธรรมนูญเพราะเป็นหลักการที่ กรธ. กำหนดไว้เช่นเดียวกับองค์กรอิสระอื่นๆ ซึ่งเหตุผลของ กรธ. คือ คณะกรรมการสรรหาเป็นผู้วินิจฉัย คุณสมบัติของศาลรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับคณะกรรมการสรรหา อันจะทำให้การพิจารณาวินิจฉัยเป็น มาตรฐานเดียวกัน

มาตรา ๑๕ ให้ประธานกรรมการสรรหาและกรรมการสรรหาได้รับเบี้ยประชุมและค่าตอบแทนอื่นตามที่ประธานวุฒิสภากำหนด แต่สำหรับเบี้ยประชุมให้กำหนดให้ได้รับเป็นรายครั้งที่มาประชุมในอัตราไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของประธานกรรมการหรือกรรมการใน ก.ร. ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการรัฐสภาได้รับในแต่ละเดือน แล้วแต่กรณี

ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับแก่การประชุมใหญ่ของศาลฎีกาและ
การประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดเพื่อคัดเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญด้วยโดยอนุโลม
โดยให้ประธานศาลฎีกาหรือประธานศาลปกครองสูงสุดแล้วแต่กรณีเป็นผู้กำหนดเบี้ยประชุมและ
ค่าตอบแทนอื่น

มาตรา ๑๖ ก่อนเข้ารับหน้าที่ ตุลาการต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์
ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้า
จะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ในพระปรมาภิไธยด้วยความซื่อสัตย์สุจริต
โดยปราศจากอคติทั้งปวง เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชน และความสงบสุขแห่ง
ราชอาณาจักร ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี
พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายทุกประการ”

มาตรา ๑๗ ตุลาการมีวาระการดำรงตำแหน่งเจ็ดปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์
ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

ในกรณีที่ตุลาการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ตุลาการที่พ้นจากตำแหน่งปฏิบัติ
หน้าที่ต่อไปจนกว่าตุลาการที่แต่งตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่

มาตรา ๑๘ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ตุลาการพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๘ หรือมาตรา ๙ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

(๔) มีอายุครบเจ็ดสิบห้าปี

(๕) ศาลมีมติให้พ้นจากตำแหน่งด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของตุลาการ
ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เพราะเหตุฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการ

(๖) ต้องคำพิพากษาศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง
ทางการเมืองว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียหรือกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจ
ปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติ
ตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

ประธานศาลรัฐธรรมนูญซึ่งลาออกจากตำแหน่งให้พ้นจากตำแหน่งตุลาการด้วย

ในกรณีที่มีปัญหาว่าตุลาการผู้ใดพ้นจากตำแหน่งตาม (๑) หรือ (๓) หรือไม่ให้เป็น
หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหาเป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็น
ที่สุด

ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญ หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้
ให้ตุลาการเลือกตุลาการคนหนึ่งทำหน้าที่แทนประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ

ถ้อยคำในวรรคสี่ว่า การทำหน้าที่แทนประธานศาลรัฐธรรมนูญของตุลาการคนหนึ่ง นั้น ทำหน้าที่แทนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ทั้งหมดหรือไม่ เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มีสองส่วน คือ วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ความเห็น

การกำหนดให้ตุลาการเลือกตุลาการคนหนึ่งทำหน้าที่แทนประธานศาลรัฐธรรมนูญ ก็เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานเป็นไปโดยต่อเนื่องกรณีจึงต้องทำหน้าที่ทุกทั้งสองส่วน อย่างไรก็ตาม เมื่อตัดบทบัญญัติส่วนของสำนักงานศาลออกแล้ว กรณีจึงไม่มีประเด็นให้ศาลรัฐธรรมนูญสงสัยอีก

มาตรา ๑๙ เมื่อตุลาการจะพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหาหรือ คัดเลือกตุลาการใหม่ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันก่อนวันที่ตุลาการครบวาระ แต่ถ้าตุลาการพ้นจาก ตำแหน่งด้วยเหตุอื่นนอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือก ตุลาการภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ตำแหน่งว่างลง

มาตรา ๒๐ ในกรณีที่ตุลาการพ้นจากตำแหน่ง และยังไม่มีการแต่งตั้งตุลาการ แทนตำแหน่งที่ว่าง ให้ตุลาการเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ แต่ถ้ามีตุลาการเหลืออยู่ไม่ถึง เจ็ดคน จะนั่งพิจารณาหรือทำคำวินิจฉัยมิได้ ในกรณีเช่นนั้นหากมีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์ แห่งความมั่นคงของประเทศ ศาลจะร้องขอต่อประธานศาลฎีกาและประธานศาลปกครองสูงสุด ให้ดำเนินการตามมาตรา ๒๑ เพื่อให้มีตุลาการครบเจ็ดคนก็ได้

มาตรา ๒๑ ในกรณีที่ตุลาการต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่เพราะถูกกล่าวหาและศาลฎีกา หรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองประทับฟ้อง และมีตุลาการเหลืออยู่ ไม่ถึงเจ็ดคน ให้ประธานศาลฎีกาและประธานศาลปกครองสูงสุดร่วมกันแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับตุลาการทำหน้าที่เป็นตุลาการเป็นการชั่วคราวให้ครบเก้าคน โดยให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งทำหน้าที่ในฐานะตุลาการได้จนกว่าตุลาการที่ตนทำหน้าที่แทนจะปฏิบัติหน้าที่ ได้หรือจนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งแทน ในการแต่งตั้งดังกล่าวให้คำนึงถึงองค์ประกอบ ตามมาตรา ๘ ด้วย

มาตรา ๒๒ เมื่อมีผู้ร้องขอโดยมีหลักฐานตามสมควรว่าตุลาการผู้ใดพ้นจาก ตำแหน่งตามมาตรา ๑๘ (๑) หรือ (๓) ให้เลขาธิการวุฒิสภาเสนอเรื่องต่อประธานกรรมการสรรหา ภายในห้าวันนับแต่วันที่ได้รับการร้องขอ และให้คณะกรรมการสรรหาวินิจฉัยให้แล้วเสร็จโดยเร็ว ในการวินิจฉัยให้ถือเสียงข้างมาก กรณีที่มีเสียงเท่ากันให้ประธานกรรมการสรรหาออกเสียงเพิ่มขึ้น อีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

หลักฐานตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการสรรหากำหนด

มาตรา ๒๓ การปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจของศาลต้องเป็นไปโดยรวดเร็ว เป็นธรรม ปราศจากอคติทั้งปวง มีความกล้าหาญ และปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามมาตรฐานทาง จริยธรรม

ตุลาการต้องปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลา การเข้ารับการศึกษาหรืออบรมในหลักสูตรหรือโครงการใด ๆ ที่จัดในเวลาราชการทั้งหมดหรือบางส่วน ให้ถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ไม่เต็มเวลา เว้นแต่เป็นหลักสูตรหรือโครงการที่ศาลเป็นผู้จัดขึ้นโดยเฉพาะสำหรับตุลาการ

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ

เห็นควรตัดวรรคสองออก เนื่องจากเป็นเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมไม่ใช่เรื่องเกี่ยวกับวิธีพิจารณาของศาล โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๙ บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระร่วมกันกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมขึ้นใช้บังคับอยู่แล้ว นอกจากนี้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่มีสถานะเป็นข้าราชการประจำที่จะต้องกำหนดเรื่องลาหยุดราชการเหมือนข้าราชการประจำ สำหรับการเข้ารับการศึกษาหรืออบรมนั้น ถือว่าเป็นการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของตุลาการ

ความเห็น

เห็นควรคงไว้ตามร่างเดิมเพราะการทำหน้าที่ของผู้พิพากษาหรือตุลาการในศาลอื่นรวมทั้งกรรมการในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญทุกองค์กรต้องปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลาประกอบกับได้บัญญัติค่าตอบแทนเป็นเงินเดือนซึ่งมุ่งหมายให้ปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลา ดังนั้น ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจึงสมควรปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลาเพื่อให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็ว

มาตรา ๒๓/๑ เครื่องแบบและการแต่งเครื่องแบบของตุลาการ ให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญกำหนด

การลาหยุดราชการของตุลาการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญประกาศกำหนด

เพิ่มมาตรา ๒๓/๑ เกี่ยวกับเรื่องเครื่องแบบและการลาเนื่องจากไปกำหนดไว้ในส่วนของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งเมื่อตัดบทบัญญัติเกี่ยวกับสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญแล้ว จึงสมควรนำกลับมาบัญญัติไว้

มาตรา ๒๔ เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอื่นของตุลาการ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น และให้ได้รับเบี้ยประชุมเป็นรายครั้งเท่ากับกรรมการตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยเบี้ยประชุมกรรมการ

ในการประชุมปรึกษาหารือเพื่อมีคำวินิจฉัย การพิจารณาของคณะตุลาการตาม มาตรา ๔๗ วรรคหนึ่ง และการประชุมอื่นใดตามที่กำหนดในข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ ให้ตุลาการที่เข้าร่วมประชุมได้รับเบี้ยประชุมตามวรรคหนึ่ง

ให้ตุลาการได้รับเงินค่ารับรองเหมาจ่ายเป็นรายเดือนตามอัตราที่กระทรวงการคลังกำหนดซึ่งต้องไม่น้อยกว่าเงินประจำตำแหน่งของตุลาการ

มาตรา ๒๕ ตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งไม่น้อยกว่าหนึ่งปีมีสิทธิได้รับบำเหน็จตอบแทนเป็นเงินซึ่งจ่ายครั้งเดียวเมื่อพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (๑) ครบวาระ
- (๒) ตาย
- (๓) ลาออก
- (๔) มีอายุครบเจ็ดสิบห้าปี

ในการคำนวณบำเหน็จตอบแทนนั้น ให้นำอัตราเงินเดือนตามมาตรา ๒๔ คูณด้วยจำนวนปีที่ดำรงตำแหน่ง เศษของปีให้นับเป็นหนึ่งปี

สิทธิในบำเหน็จตอบแทนนั้น เป็นสิทธิเฉพาะตัว จะโอนไม่ได้ เว้นแต่กรณีตายให้ตกให้แก่คู่สมรสและทายาทที่ได้แจ้งไว้ และถ้าการตายนั้นเกิดขึ้นเพราะเหตุปฏิบัติหน้าที่หรือในการปฏิบัติหน้าที่ ให้ได้รับเป็นสองเท่าของบำเหน็จตอบแทนที่กำหนดไว้ตามวรรคสอง

หมวด ๓
การพิจารณา

ส่วนที่ ๑
บททั่วไป

มาตรา ๒๖ การพิจารณาคดีให้ใช้ระบบไต่สวนโดยให้ศาลมีอำนาจค้นหาความจริงไม่ว่าจะเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ และในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริง ให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานได้ทุกประเภท เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติห้ามรับฟังไว้โดยเฉพาะ ไม่ว่าการนำสืบพยานหลักฐานนั้นจะมีข้อผิดพลาดคลาดเคลื่อนไปจากชั้นตอน วิธีการ หรือกรอบเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ ถ้าศาลได้ให้โอกาสแก่คู่กรณีฝ่ายอื่นในการนำสืบพยานหลักฐานหักล้างแล้ว ก็ให้ศาลรับฟังได้ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องตรงตามความจริงที่เกิดขึ้นในคดีนั้น

การพิจารณาของศาลต้องเป็นไปโดยรวดเร็วตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้และข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ในการปฏิบัติหน้าที่ ศาลมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้**ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร** หน่วยงานของรัฐ หรือพนักงานสอบสวน ดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาได้

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญเสนอแก้ถ้อยคำในวรรคสามเป็น

“ในการปฏิบัติหน้าที่ ศาลมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้**ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร** หน่วยงานของรัฐ หรือพนักงานสอบสวน ดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาได้”

ทั้งนี้ เพื่อความเป็นอิสระของศาลแต่ละศาล

ความเห็น

เห็นสมควรแก้ไขตามศาลรัฐธรรมนูญเพราะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคัดเลือกจากผู้มีความรู้ความสามารถ และมีการกำหนดเกี่ยววิธีพิจารณาไว้แล้ว เมื่อศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าไม่จำเป็นต้องขอให้ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร ดำเนินการใดๆเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาแล้ว สมควรตัดออกตามความประสงค์ของศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๗ นอกจากที่บัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกข้อกำหนดเกี่ยวกับการพิจารณาคดีได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ แต่ข้อกำหนดดังกล่าวต้องไม่สร้างขั้นตอนหรือก่อให้เกิดความล่าช้าโดยไม่จำเป็น

มาตรา ๒๘ การพิจารณาคดีจะต้องกระทำ ณ ที่ทำการศาลในวันที่ศาลเปิดทำการ และตามเวลาทำงานที่ศาลได้กำหนดไว้ในระเบียบ แต่ในกรณีมีเหตุฉุกเฉินหรือเป็นการจำเป็น ศาลจะมีคำสั่งกำหนดการพิจารณาคดี ณ สถานที่อื่น หรือในวัน หรือเวลาใด ๆ ก็ได้

มาตรา ๒๙ การนับระยะเวลาที่มีวันเริ่มต้นและวันสุดท้าย ให้นับวันถัดไปเป็นวันเริ่มต้น และถ้าวันสุดท้ายของระยะเวลาตรงกับวันหยุดราชการหรือวันหยุดทำการของศาล ให้นับวันทำการถัดไปเป็นวันสุดท้ายของระยะเวลา

มาตรา ๓๐ ระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หรือในข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ หรือตามที่ศาลกำหนดเมื่อศาลเห็นสมควร หรือเมื่อคู่กรณีร้องขอ ศาลอาจยื่นหรือขยายได้ตามความจำเป็น เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะกำหนดระยะเวลาไว้เป็นการเฉพาะ

มาตรา ๓๑ ตุลาการอาจถูกคัดค้านได้ในเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

- (๑) เคยเป็นผู้พิพากษาหรือตุลาการในศาลอื่นหรือเคยเป็นอนุญาโตตุลาการ ซึ่งเคยพิจารณาวินิจฉัยในคดีหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคดีที่ขอให้วินิจฉัยนั้นมาก่อน
- (๒) เป็นหรือเคยเป็นสามีหรือภริยา หรือญาติของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คือ เป็นบุพการีหรือผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นใด ๆ หรือเป็นพี่น้องหรือลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงสามชั้น หรือเป็นญาติทางการสมรสนับได้เพียงสองชั้น
- (๓) เคยให้ถ้อยคำหรือให้ความเห็นในฐานะพยานโดยที่รับรู้เห็นเหตุการณ์ในคดีในศาลอื่นซึ่งพิจารณาวินิจฉัยประเด็นที่เกี่ยวกับคดีที่ขอให้วินิจฉัยนั้นมาก่อน
- (๔) เป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาก่อน
- (๕) มีหรือเคยมีคดีที่ตุลาการนั้นเอง สามี ภริยา หรือญาติสืบสายโลหิตตรงขึ้นไปหรือลงมาของตุลาการนั้นฝ่ายหนึ่ง พัวพันกับคู่กรณี สามี ภริยา หรือญาติสืบสายโลหิตตรงขึ้นไปหรือลงมาของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง

มาตรา ๓๒ ในกรณีมีเหตุอื่นใดนอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๑ ตุลาการอาจถูกคัดค้านด้วยเหตุอื่นมีสภาพร้ายแรงซึ่งอาจทำให้การพิจารณาหรือวินิจฉัยเสียความยุติธรรมไป

มาตรา ๓๓ ตุลาการจะขอถอนตัวจากการพิจารณาคดีหรือการทำคำวินิจฉัยหรือคำสั่งคดีไม่ได้ เว้นแต่มีเหตุที่อาจถูกคัดค้านตามมาตรา ๓๑ หรือมาตรา ๓๒

เมื่อมีการขอถอนตัวตามวรรคหนึ่งและศาลอนุญาตแล้ว ให้ตุลาการซึ่งขอถอนตัวงดการปฏิบัติหน้าที่ในคดีนั้น

มาตรา ๓๔ เมื่อมีเหตุที่ตุลาการอาจถูกคัดค้านได้ตามมาตรา ๓๑ หรือมาตรา ๓๒ คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจยกข้อคัดค้านขึ้นอ้างโดยทำเป็นคำร้องคัดค้านยื่นต่อศาลได้ก่อนมีคำวินิจฉัย หรือคำสั่งชี้ขาดแต่อย่างใดอย่างช้าต้องไม่เกินสิบวันนับแต่วันที่ทราบเหตุคัดค้านนั้น

เมื่อมีการยื่นคำร้องคัดค้านตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลชี้ขาดในเรื่องที่คัดค้านนั้นโดยเร็ว

มาตรา ๓๕ การยื่นคำร้องคัดค้านตุลาการตามมาตรา ๓๔ ต้องระบุเหตุที่จะคัดค้านอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา ๓๑ หรือมาตรา ๓๒ พร้อมทั้งข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง การคัดค้านตุลาการที่พิจารณาวินิจฉัยในเรื่องใดมากกว่าหนึ่งคน ให้คู่กรณีจัดทำเป็นคำร้องแยกเป็นตุลาการแต่ละราย

มาตรา ๓๖ เมื่อมีการขอลอนตัวตามมาตรา ๓๓ หรือยื่นคำร้องคัดค้านตามมาตรา ๓๔ ให้ศาลประชุมปรึกษาหารือเพื่อพิจารณาเหตุขอลอนตัวหรือเหตุคัดค้านนั้น โดยตุลาการซึ่งขอลอนตัว หรือถูกคัดค้านจะร่วมพิจารณาหรือออกเสียงลงคะแนนชี้ขาดคำขอลอนตัวหรือคำร้องที่คัดค้านตนเองมิได้ เว้นแต่เป็นกรณีจำเป็นที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

ในการพิจารณาเหตุขอลอนตัวหรือเหตุคัดค้านตุลาการ ให้ศาลฟังคำชี้แจงของตุลาการที่ขอลอนตัวหรือถูกคัดค้านประกอบด้วย

การชี้ขาดเหตุขอลอนตัวหรือเหตุคัดค้านตามวรรคหนึ่งให้ถือตามคะแนนเสียงข้างมาก ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ผู้ทำหน้าที่ประธานออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ในการลงมติตามวรรคสาม ให้กระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ

เมื่อศาลพิจารณาวินิจฉัยเป็นประการใดแล้ว ให้แจ้งคำวินิจฉัยให้ตุลาการที่ขอลอนตัว หรือถูกคัดค้านและคู่กรณีทราบ

การพิจารณาที่ได้ดำเนินไปก่อนที่ศาลมีคำสั่งชี้ขาดย่อมสมบูรณ์ไม่เสียไปเพราะเหตุที่ศาลมีคำสั่งชี้ขาดให้ลอนตัวหรืออนุญาตตามคำคัดค้าน เว้นแต่ศาลจะได้กำหนดไว้ในคำสั่งเป็นอย่างอื่น

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญเสนอเพิ่มเติมวรรคเจ็ดดังนี้

“เมื่อมีการชี้ขาดเหตุขอลอนตัวหรือเหตุคัดค้านแล้ว มีตุลาการเหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ไม่ถึงเจ็ดคน ศาลจะร้องขอต่อประธานศาลฎีกาและประธานศาลปกครองสูงสุดให้ดำเนินการตามมาตรา ๒๑ แต่งตั้งผู้ทำหน้าที่ตุลาการเฉพาะคดีนั้นให้ครบเจ็ดคนก็ได้”

ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นการแก้ไขปัญหาในกรณีที่องค์คณะเหลืออยู่ไม่ถึงเจ็ดคน

ความเห็น

เห็นควรคงไว้ตามร่างเดิมไม่แก้ไขตามศาลรัฐธรรมนูญเพราะรัฐธรรมนูญได้กำหนดที่มาและองค์ประกอบของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไว้ชัดเจนแล้ว การกำหนดบทบัญญัติดินนอกเหนือหรือแตกต่างไปจากรัฐธรรมนูญอาจจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

นอกจากนี้ มาตรา ๒๑ เป็นการเขียนตามมาตรา ๒๑๔ ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งระบุเหตุไว้เจาะจงแล้วมิได้เขียนถึงกรณีนี้ด้วย

มาตรา ๓๗ ให้ศาลมีอำนาจรักษาความสงบเรียบร้อยของการพิจารณาคดีในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลที่เข้ามาหรือจะเข้ามาในที่ทำการศาล หรือบริเวณที่ทำการศาล หรือเข้าฟังการไต่สวนของศาล หรือในกรณีมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนศาลอาจมีคำสั่งให้บุคคลใดหรือกลุ่มบุคคลใดกระทำการหรืองดเว้นกระทำการ เพื่อให้การพิจารณาคดีดำเนินไปโดยสงบเรียบร้อย และรวดเร็ว รวมทั้งวางระเบียบเพิ่มเติมเพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ

การวิจารณ์คำวินิจฉัยคดีที่กระทำโดยสุจริตและมีได้ใช้ถ้อยคำหรือมีความหมายหยาบคาย เสียดสี หรืออาฆาตมาดร้าย ไม่มีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

มาตรา ๓๘ ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งศาลหรือระเบียบตามมาตรา ๓๗ ให้ถือเป็นการละเมิดอำนาจศาล และให้ศาลมีอำนาจดังต่อไปนี้

- (๑) ตักเตือน โดยจะมีคำตำหนิเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยหรือไม่ก็ได้
 - (๒) ไล่ออกจากบริเวณศาล
 - (๓) ลงโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ การสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลพิจารณาเท่าที่จำเป็นตามพฤติการณ์แห่งกรณี
- ในการดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่งศาลตาม (๓) ให้นำประมวลกฎหมายวิธี

พิจารณาความอาญามาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๓๙ การจ่ายค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าที่พัก ของบุคคลใดที่ศาลเรียกมาในการไต่สวน ตลอดจนค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาคดีของศาลให้เป็นไปตามประกาศของศาล

ส่วนที่ ๒

การยื่นคำร้องและการยื่นหนังสือ

ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

มาตรา ๔๐ ผู้ที่จะขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๗ จะต้องเป็นบุคคล คณะบุคคล หรือองค์กรตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่น

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญเสนอแก้ไขถ้อยคำวรรคหนึ่งเป็น

“มาตรา ๔๐ ผู้ที่จะขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๗ จะต้องเป็นบุคคล คณะบุคคล หรือองค์กรตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือ หรือ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือ กฎหมายอื่น”

ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามหลักการเดียวกับ คำนิยาม “ผู้ร้อง” และนิยาม “กระบวนการพิจารณา” และร่างมาตรา ๗ (๑๒) .

ความเห็น

เห็นสมควรแก้ไขตามศาลรัฐธรรมนูญเพราะปัจจุบันมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ กำหนดให้มีการส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาว่ามติคณะรัฐมนตรีหรือการดำเนินการของคณะรัฐมนตรีชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ซึ่งข้อสังเกตของศาลเป็นการยอมรับหน้าที่และอำนาจที่เขียนกฎหมายอื่นนอกจากกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ

การขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๗ ให้กระทำเป็นคำร้องตามแบบที่กำหนดในข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ เว้นแต่การขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีในกรณีดังต่อไปนี้ ให้จัดทำเป็นหนังสือขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

(๑) ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภาส่งความเห็นของสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ หรือนายกรัฐมนตรีขอให้ศาลพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมาย

(๒) ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหารขอให้ศาลพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญเสนอแก้ไขถ้อยคำ (๒) เป็น

“(๒) ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหารขอให้ศาลพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย ทั้งนี้ ให้ส่งความเห็นหรือคำโต้แย้งของคู่ความพร้อมด้วยเหตุผลไปยังสำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานศาลปกครอง หรือกรมพระธรรมนูญ แล้วแต่กรณี เพื่อส่งให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย”

เนื่องจากเห็นว่าความในวรรคสอง (๒) น่าจะไม่สอดคล้องกับทางแนวปฏิบัติกรณีที่ให้ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหาร ที่จะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีส่งความเห็นหรือคำโต้แย้งของคู่ความไปยังหน่วยงานธุรการของแต่ละศาล (สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานศาลปกครอง หรือกรมพระธรรมนูญ) แล้วแต่กรณี เพื่อส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ซึ่งเป็นระบบศูนย์กลางในการบริหารจัดการภายในของแต่ละศาล และเป็นการทำให้การประสานงานคดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ความเห็น

เห็นควรคงไว้ตามร่างเดิมไม่แก้ไขตามศาลรัฐธรรมนูญเพราะเป็นการใช้ถ้อยคำตามรัฐธรรมนูญ และศาลรัฐธรรมนูญออกข้อกำหนดได้อยู่แล้ว

(๓) ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาขอให้ศาลพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของพระราชกำหนด

(๔) สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจ

(๕) ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้

(๖) ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภาส่งความเห็นของสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา

(๗) คณะรัฐมนตรีขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา

(๘) ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภาส่งความเห็นของสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

(๙) การขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา ๗ (๑๒) ที่ข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญกำหนดให้ทำเป็นหนังสือ

มาตรา ๔๑ คำร้องต้องทำเป็นหนังสือใช้ถ้อยคำสุภาพ มีรายการครบถ้วนตามแบบที่กำหนดในข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งอย่างน้อยต้องระบุ

(๑) เรื่องหรือการกระทำทั้งหลายอันเป็นเหตุให้ต้องขอให้ศาลมีคำวินิจฉัยพร้อมทั้งข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง

(๒) มาตราของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเหตุในคำร้อง

(๓) คำขอที่ระบุความประสงค์จะให้ศาลดำเนินการอย่างไรพร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุน

โดยชัดแจ้ง

การยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง ให้คู่กรณีจัดทำสำเนายื่นต่อศาลตามจำนวนที่กำหนดในข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญด้วย

คำร้องใดมีรายการไม่ครบถ้วนตามวรรคหนึ่ง หรือไม่ชัดเจน หรือไม่อาจเข้าใจได้ ให้สำนักงานให้คำแนะนำแก่ผู้ร้องเพื่อดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องนั้นให้ถูกต้อง

ในการดำเนินกระบวนการพิจารณา ผู้ร้องจะดำเนินการทั้งปวงด้วยตนเองหรือจะมอบฉันทะให้ทนายความหรือบุคคลอื่นยื่นคำร้องหรือดำเนินคดีแทนผู้ร้องได้ ผู้รับมอบฉันทะต้องบรรลุนิติภาวะแล้วและมีความรู้ความสามารถที่อาจดำเนินการแทนผู้มอบฉันทะได้

มาตรา ๔๒ หนังสือขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๔๐ วรรคสอง ให้ทำเป็นหนังสือราชการโดยอย่างน้อยต้องระบุรายละเอียดแห่งข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง ความประสงค์ที่จะให้ศาลดำเนินการ และมาตราของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

มาตรา ๔๓ การยื่นขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๗ (๒) ต้องเป็นปัญหาซึ่งเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจที่เกิดขึ้นแล้ว โดยในกรณีปัญหานั้นเกิดขึ้นกับหน่วยงานใด ให้หน่วยงานนั้นเป็นผู้มีสิทธิยื่นหนังสือต่อศาลเพื่อขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย ในกรณีที่ปัญหาโต้แย้งระหว่างหน่วยงาน ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีสิทธิยื่นหนังสือต่อศาลเพื่อขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

มาตรา ๔๔ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพโดยตรงและได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้อันเนื่องจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพนั้น ย่อมมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๗ (๑๐) ได้ โดยต้องยื่นคำร้องต่อศาลภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพดังกล่าว เว้นแต่การละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพนั้นยังคงมีอยู่ก็ให้ยื่นคำร้องได้ตราบที่การละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพนั้นยังคงมีอยู่

การยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง นอกจากต้องดำเนินการตามมาตรา ๔๑ แล้ว ต้องระบุงการกระทำที่อ้างว่าเป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของตนโดยตรงให้ชัดเจนว่าเป็นการกระทำใดและละเมิดต่อสิทธิหรือเสรีภาพของตนอย่างไร

ร่างวรรคสองที่ศาลรัฐธรรมนูญ

“การยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง นอกจากต้องดำเนินการตามมาตรา ๔๑ แล้ว ต้องระบุงการกระทำที่อ้างว่าเป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของตนโดยตรงว่าเป็นการกระทำใดและละเมิดต่อสิทธิหรือเสรีภาพของตนอย่างไรให้ชัดเจน

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญเสนอถ้อยคำในวรรคสอง เป็น

“ภายใต้บังคับมาตรา ๔๑ การยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง นอกจากต้องดำเนินการตามมาตรา ๔๑ แล้ว ต้องระบุงการกระทำที่อ้างว่าเป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของตนโดยตรงว่าเป็นการกระทำใดและละเมิดต่อสิทธิหรือเสรีภาพของตนอย่างไรให้ชัดเจน”

ทั้งนี้ เพื่อความชัดเจน

ความเห็น

เห็นควรคงไว้ตามร่างเดิมไม่แก้ไขตามศาลรัฐธรรมนูญเพราะมีความหมายไม่แตกต่างกัน

ในกรณีที่ศาลเห็นว่าคำร้องตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลจะไม่รับคำร้องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้ และถ้าศาลเห็นว่า เป็นกรณีต้องห้ามตามมาตรา ๔๕ ให้ศาลสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณา

มาตรา ๔๕ การใช้สิทธิยื่นคำร้องตามมาตรา ๔๔ ต้องมีใช้เป็นกรณีอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญได้กำหนดกระบวนการร้องหรือผู้มีสิทธิขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้ว

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญเสนอแก้ไขถ้อยคำ (๑) เป็น

“(๑) รัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ได้กำหนดกระบวนการร้องหรือผู้มีสิทธิขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้ว”

ทั้งนี้ เพื่อให้ครอบคลุม

ความเห็น

เห็นสมควรแก้ไขตามศาลรัฐธรรมนูญเพราะกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญอาจกำหนดกระบวนการหรือผู้มีสิทธิไว้เป็นการเฉพาะออกไปจากที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

(๒) กฎหมายบัญญัติขั้นตอนและวิธีการไว้เป็นการเฉพาะ และยังมีได้ดำเนินการตามขั้นตอนหรือวิธีการนั้นครบถ้วน

(๓) การกระทำที่เป็นการใช้อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลอื่น

(๔) เรื่องที่อาจฟ้องร้องเป็นคดีในศาลอื่นได้หรือเป็นคดีที่ศาลอื่นมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดแล้ว

(๕) การกระทำของคณะกรรมการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๖

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญเสนอให้เพิ่มเติม (๖) ดังนี้

“(๖) การกระทำที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมและคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง รวมถึงการดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร”

เนื่องจากสมควรเพิ่มเติมกรณีการกระทำที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของศาลอื่นเป็นความใน (๖) ด้วย เนื่องจากถ้อยคำตามร่างมาตรา ๔๗ วรรคสาม (๓) ที่ศาลรัฐธรรมนูญเสนอออกจะทำให้คดีเกี่ยวกับการกระทำที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของศาลอื่นอาจนำมาฟ้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓ ได้ ซึ่งโดยระบบของการตรวจสอบในเรื่องนี้มีความแตกต่างจากข้าราชการประเภทอื่น โดยให้องค์กรภายใน (กต./กศป.) เป็นผู้ตรวจสอบ สำหรับข้าราชการประเภทอื่นจะใช้ระบบตรวจสอบภายนอกโดยองค์กรตุลาการ จึงขอเพิ่มเติมให้ครอบคลุมการกระทำของ กต. กศป. และวินัยทหาร

ความเห็น

เห็นควรคงไว้ตามร่างเดิมไม่แก้ไขตามศาลรัฐธรรมนูญเพราะการใช้อำนาจอื่นใดนอกจากการกระทำหรือการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ สมควรกำหนดให้ศาลตรวจสอบเพื่อเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

นอกจากนี้ กรธ. เห็นว่า เมื่อบุคคลใดถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญสมควรมีช่องทางให้เยียวยาแก้ไขเพราะบุคคลเหล่านี้ไม่อยู่ในอำนาจศาลปกครอง หากไม่ให้ใช้สิทธิมาศาลรัฐธรรมนูญอีกก็จะไม่มีองค์กรใดแก้ปัญหาได้อีก

มาตรา ๔๖ ภายใต้บังคับมาตรา ๔๕ ผู้ใดถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ ถ้าผู้นั้นเห็นว่าการละเมิดนั้นเป็นผลจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณายื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ พร้อมด้วยความเห็นภายในหกสิบวันนับแต่วันที่รับคำร้องจากผู้ร้อง โดยให้แจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ร้องทราบภายในสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าว

ร่างวรรคหนึ่งที่ตั้งศาลรัฐธรรมนูญ

“มาตรา ๔๖ ภายใต้บังคับมาตรา ๔๕ ผู้ใดถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ ถ้าการละเมิดนั้นผู้ร้องเห็นว่าเป็นผลจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณายื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ พร้อมด้วยความเห็นภายในหกสิบวันนับแต่วันที่รับคำร้องจากผู้ร้อง โดยให้แจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ร้องทราบภายในสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าว”

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญเสนอแก้ไขถ้อยคำเป็น

“มาตรา ๔๖ ภายใต้บังคับมาตรา ๔๕ (๒) ถึง (๖) ผู้ใดถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ ถ้าการละเมิดนั้นผู้ร้องเห็นว่าเป็นผลจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณายื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญพร้อมด้วยความเห็นภายในหกสิบวันนับแต่วันที่รับคำร้องจากผู้ร้อง โดยให้แจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ร้องทราบภายในสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าว”

ทั้งนี้ เพื่อความชัดเจน

ความเห็น

เห็นควรคงไว้ตามร่างเดิมไม่แก้ไขตามศาลรัฐธรรมนูญเพราะหากรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญกำหนดกระบวนการไว้แล้ว ก็สมควรดำเนินการเช่นนั้น

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง หรือไม่ยื่นคำร้องภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ผู้ถูกละเมิดมีสิทธิยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลได้

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญเสนอแก้ไขถ้อยคำวรรสองเป็น

“ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง หรือไม่ยื่นคำร้องภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ผู้ถูกละเมิดมีสิทธิยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลขอให้ศาลวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นได้”

ทั้งนี้ เพื่อความชัดเจน

ความเห็น

เห็นควรคงไว้ตามร่างเดิมไม่แก้ไขตามศาลรัฐธรรมนูญเพราะมีความเหมือนกันและการเขียนตามร่างเดิมเป็นการเขียนเช่นเดียวกับ ๔๔ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญ

ให้นำความในวรรคหนึ่งและวรรคสองมาใช้บังคับแก่กรณีผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพประสงค์จะยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้ศาลมีคำวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญด้วยโดยอนุโลม

ร่างวรรคสามที่ส่งศาลรัฐธรรมนูญ

“ถ้าผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพประสงค์จะยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้ศาลมีคำวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จะยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณายื่นคำร้องต่อศาลตามหลักเกณฑ์ตามวรรคหนึ่ง หรือจะยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลก็ได้”

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญเสนอแก้ไขถ้อยคำเป็น

“ถ้าผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพประสงค์จะยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้ศาลมีคำวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นตามวรรคหนึ่งขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จะยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณายื่นคำร้องต่อศาลตามหลักเกณฑ์ตามวรรคหนึ่ง หรือจะยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลก็ได้”

ทั้งนี้ เพื่อความชัดเจน

ความเห็น

เห็นควรใช้ร่างที่ กรธ. แก้ไขด้วยคำหลังจากส่งร่างให้ศาลรัฐธรรมนูญแล้ว เพราะมีความเหมือนกัน

ให้นำความในมาตรา ๔๔ วรรคสองและวรรคสามมาใช้บังคับแก่การยื่นและการพิจารณาคำร้องตามมาตรานี้ด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๔๗ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาว่าจะรับคำร้องไว้พิจารณาหรือไม่ ศาลจะแต่งตั้งตุลาการไม่น้อยกว่าสามคนเป็นผู้พิจารณาก็ได้ ทั้งนี้ จะแต่งตั้งให้มีมากกว่าหนึ่งคณะก็ได้

ในกรณีที่มีการแต่งตั้งคณะตุลาการตามวรรคหนึ่ง เมื่อมีผู้ยื่นคำร้องขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย ให้สำนักงานส่งเรื่องให้คณะตุลาการตามวรรคหนึ่งภายในสองวันนับแต่วันที่สำนักงานได้รับคำร้องตามหลักเกณฑ์ที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญกำหนด และให้คณะตุลาการดังกล่าวมีอำนาจตรวจและมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยภายในห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องจากสำนักงาน คำสั่งดังกล่าวให้ถือว่าเป็นคำสั่งของศาล

ในกรณีที่คณะตุลาการตามวรรคหนึ่งมีความเห็นควรสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย ให้เสนอศาลพิจารณาภายในกำหนดเวลาตามวรรคสอง และให้ศาลพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องจากคณะตุลาการดังกล่าว หากศาลเห็นพ้องด้วยกับความเห็นนั้น ให้จัดทำเป็นคำสั่งของศาล หากศาลไม่เห็นพ้องด้วย ให้ดำเนินการตามความเห็นของศาล

คำสั่งของคณะตุลาการตามวรรคสองให้ถือเสียงข้างมาก

ในกรณีที่ไม่มีการแต่งตั้งคณะตุลาการตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลพิจารณาและมีคำสั่งว่าจะรับคำร้องไว้พิจารณาหรือไม่ภายในห้าวันนับแต่วันที่สำนักงานได้รับคำร้อง

มาตรา ๔๘ เมื่อมีผู้ยื่นหนังสือขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย และศาลเห็นว่าเป็นกรณีที่ต้องด้วยมาตรา ๔๐ วรรคสอง (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) หรือ (๙) ให้ศาลรับไว้พิจารณาและดำเนินการต่อไป

ร่างที่ส่งศาลรัฐธรรมนูญ

“มาตรา ๔๘ เมื่อมีผู้ยื่นหนังสือขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย และศาลเห็นว่าเป็นกรณีที่ต้องด้วยมาตรา ๔๐ วรรคสอง (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) หรือ (๙) ให้ศาลรับไว้พิจารณาและดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ ศาลต้องพิจารณาว่าจะรับหรือไม่รับไว้พิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือ”

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญเสนอแก้ไขเป็น

“มาตรา ๔๘ เมื่อมีผู้ยื่นหนังสือขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย และศาลเห็นว่าเป็นกรณีที่ต้องด้วยมาตรา ๔๐ วรรคสอง (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) หรือ (๙) ให้ศาลรับไว้พิจารณาและดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ ศาลต้องพิจารณาว่าจะรับหรือไม่รับไว้พิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเจ็ดวันทำการนับแต่วันที่ได้รับหนังสือ”

ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติหน้าที่

ความเห็น

เห็นควรใช้ร่างที่ กรธ. แก้ไขถ้อยคำหลังจากส่งร่างให้ศาลรัฐธรรมนูญแล้ว เพราะเป็นหลักการที่ กรธ. ประสงค์ให้ศาลรัฐธรรมนูญรับเรื่องไว้พิจารณาวินิจฉัยหากเป็นเรื่องตามมาตรา ๕๐ วรรคสอง

มาตรา ๕๙ คำร้องที่ได้ยื่นต่อศาลไว้แล้ว ก่อนศาลจะมีคำวินิจฉัยหรือมีคำสั่งถ้าผู้ร้องตาย หรือมีการขอถอนคำร้อง หรือการพิจารณาคำร้องนั้นต่อไปไม่เป็นประโยชน์แก่คดี ศาลจะพิจารณาสั่งจำหน่ายคดีนั้นก็ได้

ส่วนที่ ๓**องค์คณะและการพิจารณาคดี**

มาตรา ๕๐ ให้เป็นหน้าที่ของตุลาการทุกคนที่จะต้องร่วมนั่งพิจารณาและร่วมทำคำวินิจฉัย เว้นแต่มีเหตุถูกคัดค้านหรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้หรือเป็นกรณีตามวรรคสาม

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญเสนอแก้ไขวรรคหนึ่งเป็น

“ภายใต้บังคับของมาตรา ๒๖ ให้เป็นหน้าที่ของตุลาการทุกคนที่จะต้องร่วมนั่งพิจารณาและร่วมทำคำวินิจฉัย เว้นแต่มีเหตุถูกคัดค้านหรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้หรือเป็นกรณีตามวรรคสาม”

เนื่องจากบทนิยามคำว่า “การนั่งพิจารณา” ซึ่งหมายความว่า การนั่งพิจารณาเป็นการที่ศาลกระทำโดยเปิดเผยทุกครั้งซึ่งต้องกระทำโดยตุลาการไม่น้อยกว่าเจ็ดคนด้วย สำหรับการประชุมปรึกษาซึ่งอยู่ในบทนิยามคำว่า การพิจารณาคดี แต่ไม่อยู่ในนิยามคำว่า “การนั่งพิจารณา” โดยในทางปฏิบัติการประชุมปรึกษา ศาลรัฐธรรมนูญจะกระทำโดยตุลาการไม่น้อยกว่าที่รัฐธรรมนูญกำหนด ดังนั้น ร่างมาตรานี้จึงอาจกระทบในทางปฏิบัติและทำให้อาจมีปัญหาในการตีความเกี่ยวกับองค์คณะในการนั่งพิจารณา และการพิจารณาคดี (ซึ่งรวมการประชุมปรึกษา การไต่สวนพยานที่อยู่นอกสถานที่) จึงสมควรใช้คำว่า “การพิจารณาคดี” แทน “การนั่งพิจารณา” และสอดคล้องกับการเพิ่มเติมบทนิยามการพิจารณาคดีให้ครอบคลุมการนั่งพิจารณา

ความเห็น

เห็นควรคงไว้ตามร่างเดิมไม่แก้ไขตามศาลรัฐธรรมนูญเพราะเป็นถ้อยคำที่เขียนให้สอดคล้องกับมาตรา ๒๑๑ ของรัฐธรรมนูญ และไม่จำเป็นต้องเพิ่ม “ภายใต้บังคับของมาตรา ๒๖” เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญต้องปฏิบัติตามมาตรา ๒๖ อยู่แล้ว

องค์คณะของศาลในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัย ต้องประกอบด้วย
ตุลาการไม่น้อยกว่าเจ็ดคน

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญเสนอแก้ไขวรรคสองเป็น
“องค์คณะของศาลในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัย ต้องประกอบด้วย
ตุลาการไม่น้อยกว่าเจ็ดคน”

ความเห็น

เห็นควรคงไว้ตามร่างเดิมไม่แก้ไขตามศาลรัฐธรรมนูญเพราะเป็นถ้อยคำที่เขียน
สอดคล้องกับถ้อยคำในมาตรา ๒๑๑ ของรัฐธรรมนูญ

ตุลาการซึ่งเข้าดำรงตำแหน่งภายหลังจากมีการนั่งพิจารณาคดีครั้งแรกแล้ว จะร่วม
ทำคำวินิจฉัยคดีนั้นมิได้ เว้นแต่การไม่เข้าร่วมจะทำให้มีองค์คณะเหลือไม่ถึงเจ็ดคน

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญเสนอให้ตัดความในวรรคสามออก เนื่องจากตุลาการที่จะร่วมทำ
คำวินิจฉัยได้ควรได้ร่วมพิจารณาในประเด็นสำคัญแห่งคดี ความตามร่างวรรคสามอาจจะเคร่งครัด
เกินไป และความในวรรคสี่ที่กำหนดไว้ก็น่าจะเพียงพอแล้ว จึงเห็นสมควรตัดความในวรรคสามออก
และแก้ไขวรรคสี่ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ความเห็น

เห็นควรคงไว้ตามร่างเดิมไม่แก้ไขตามศาลรัฐธรรมนูญเพราะเป็นการเขียนรองรับ
ตุลาการที่ได้รับการแต่งตั้งภายหลังจากมีการนั่งพิจารณาคดีครั้งแรกและการไม่เข้าร่วมจะทำให้มีองค์คณะ
เหลือไม่ถึงเจ็ดคนแล้ว จึงต้องให้ตุลาการนั้นต้องร่วมพิจารณาคำวินิจฉัย หากไม่เขียนไว้จะเข้าวรรคสี่
และทำให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำวินิจฉัยเรื่องนั้นไม่ได้

ตุลาการซึ่งมิได้ร่วมในการพิจารณาในเนื้อหาคดีใด ย่อมไม่มีอำนาจในการทำ
คำวินิจฉัยคดีนั้น หากมีปัญหว่าตุลาการคนใดร่วมในการพิจารณาในเนื้อหาคดีนั้นหรือไม่ ให้ศาล
เป็นผู้วินิจฉัยก่อนที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญเสนอแก้ไขวรรคสี่เป็น
“ตุลาการซึ่งมิได้ร่วมในการพิจารณาในเนื้อหาประเด็นสำคัญแห่งคดีใด ย่อมไม่มี
อำนาจในการทำคำวินิจฉัยคดีนั้น หากมีปัญหว่าตุลาการคนใดร่วมในการพิจารณาในเนื้อหาประเด็น
สำคัญแห่งคดีนั้นหรือไม่ ให้ศาลเป็นผู้วินิจฉัยก่อนที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป”

เพื่อให้ชัดเจนในการปฏิบัติหน้าที่

ความเห็น

เห็นควรคงไว้ตามร่างเดิมไม่แก้ไขตามศาลรัฐธรรมนูญเพราะหากตุลาการมีส่วนร่วม
ในการพิจารณาคดีใดแล้วไม่ว่าประเด็นนั้นจะสำคัญหรือไม่ ตุลาการย่อมสามารถพิจารณาทำ
คำวินิจฉัยได้ เช่น ตุลาการบางคนอาจป่วยในช่วงที่มีการสืบประเด็นสำคัญใด ทำให้ไม่มีส่วนร่วม
พิจารณาในประเด็นนั้น แต่ตุลาการนั้นก็ยังสามารถที่จะพิจารณาจากพยานหลักฐานเพื่อทำคำวินิจฉัยได้

มาตรา ๕๑ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลหรือคณะตุลาการตามมาตรา ๔๗ วรรคหนึ่ง แล้วแต่กรณี อาจมีคำสั่งให้คู่กรณีที่ทำเนียบกระบวนการพิจารณาไม่ถูกต้อง ให้ทำการแก้ไข ให้ถูกต้องภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่เห็นสมควรได้

หากคู่กรณีไม่ดำเนินกระบวนการพิจารณาตามคำสั่งตามวรรคหนึ่งโดยไม่มีเหตุอันสมควร กรณีเป็นผู้ร้อง ศาลอาจพิจารณาสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือจำหน่ายคดีนั้นก็ได้ หากเป็นผู้ถูกร้อง ให้ถือว่าผู้ถูกร้องไม่ตั้งใจที่จะแก้ไข และให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

มาตรา ๕๒ เมื่อศาลมีคำสั่งรับคำร้องที่มีคู่กรณีไว้พิจารณาวินิจฉัย ให้ส่งสำเนาคำร้องแก่ผู้ถูกร้อง หรือมีคำสั่งแจ้งให้ผู้ถูกร้องมารับสำเนาคำร้องภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญเสนอแก้ไขถ้อยคำในวรรคหนึ่งเป็น

“มาตรา ๕๒ เมื่อศาลหรือตุลาการประจำคดีมีคำสั่งรับคำร้องที่มีคู่กรณีไว้พิจารณาวินิจฉัย ให้ส่งสำเนาคำร้องแก่ผู้ถูกร้อง หรือมีคำสั่งแจ้งให้ผู้ถูกร้องมารับสำเนาคำร้องภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด”

โดยเห็นสมควรเพิ่มเติม “ตุลาการประจำคดี” ด้วย ทั้งนี้ เพื่อรองรับกรณีที่มีการตั้งตุลาการประจำคดีและตุลาการประจำคดีนั้นมีคำสั่งรับหรือไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

ความเห็น

เห็นควรคงไว้ตามร่างเดิมไม่แก้ไขตามศาลรัฐธรรมนูญเพราะมีการตัดเรื่องตุลาการประจำคดีออกแล้ว และกรณีที่คณะตุลาการพิจารณารับคำร้องใดแล้วมาตรา ๔๗ วรรคสอง ถือว่าศาลมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณา

เมื่อผู้ถูกร้องได้รับสำเนาคำร้อง ให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำร้อง หรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด และให้นำความในมาตรา ๔๑ มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

กรณีผู้ถูกร้องไม่ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในระยะเวลาตามวรรคสองหรือไม่รับสำเนาคำร้องภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าผู้ถูกร้องไม่ตั้งใจที่จะยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญมีข้อสังเกตว่า ในการพิจารณาคดีที่ไม่มีคู่กรณี เช่น คดีที่ขอให้วินิจฉัยว่าบทบัญญัติกฎหมายขัดแย้งรัฐธรรมนูญหรือไม่ เพื่อให้การพิจารณาคดีดังกล่าวรอบด้านและเกิดความชัดเจนในการปฏิบัติหน้าที่ สมควรให้เพิ่มการรับฟังความคิดเห็นหรือข้อมูลของผู้รักษาการกฎหมายหรือผู้แทน หรือเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติของกฎหมายนั้นก็ได้

ความเห็น

ไม่จำเป็นต้องเพิ่มตามศาลรัฐธรรมนูญเพราะศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจตามมาตรา ๒๖ เรียกให้บุคคล เช่น เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติของกฎหมายมาให้ถ้อยคำได้อยู่แล้ว

มาตรา ๕๓ ผู้ร้องจะแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง หรือผู้ถูกร้องจะแก้ไขเพิ่มเติมคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ย่อมทำได้ โดยต้องยื่นคำร้องเสียก่อนวันที่ศาลกำหนดว่าจะมีคำวินิจฉัยไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน แต่ในกรณีที่การแก้ไขเพิ่มเติมนั้นทำให้ประเด็นแห่งคดีที่จะต้องวินิจฉัยเปลี่ยนแปลงไป ศาลจะไม่รับไว้พิจารณาก็ได้

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญเสนอแก้ไขถ้อยคำเป็น

“มาตรา ๕๓ ผู้ร้องจะแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง หรือผู้ถูกร้องจะแก้ไขเพิ่มเติมคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ย่อมทำได้ โดยต้องยื่นคำร้องเสียก่อนวันที่ศาลกำหนดว่าจะมีคำวินิจฉัยไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ถ้าพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว แต่หรือในกรณีที่การแก้ไขเพิ่มเติมนั้นทำให้ประเด็นแห่งคดีที่จะต้องวินิจฉัยเปลี่ยนแปลงไป ศาลจะรับหรือไม่รับไว้พิจารณาก็ได้”

โดยเห็นว่าน่าจะแก้ไขเพื่อให้ศาลมีดุลพินิจครอบคลุมทั้งกรณีที่ยื่นคำร้องก่อนเจ็ดวัน และกรณีที่ศาลกำหนดวันที่จะมีคำวินิจฉัยน้อยกว่าเจ็ดวันได้ด้วย

ความเห็น

เห็นควรคงไว้ตามร่างเดิมไม่แก้ไขตามศาลรัฐธรรมนูญเพราะหากเขียนให้ศาลรัฐธรรมนูญรับการแก้ไขคำร้องได้น้อยกว่าเจ็ดวันได้จะทำให้การพิจารณาล่าช้า และทำให้ไม่มีความจำเป็นต้องกำหนดหลักเกณฑ์ยื่นคำร้องเสียก่อนวันที่ศาลกำหนดว่าจะมีคำวินิจฉัยไม่น้อยกว่าเจ็ดวันอีกเนื่องจากศาลสามารถพิจารณารับได้ตลอดเวลาจนถึงวันมีคำวินิจฉัย นอกจากนี้ถ้าการแก้ไขตามศาลรัฐธรรมนูญก็ไม่จำเป็นต้องกำหนดเวลา

มาตรา ๕๔ การส่งสำเนาคำร้อง สำเนาคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา หรือเอกสารอื่นใดระหว่างศาลกับคู่กรณี พยาน หรือผู้เกี่ยวข้อง ให้ส่ง ณ ภูมิลำเนา หรือถิ่นที่อยู่ปกติ หรือสถานที่ติดต่อแห่งใดแห่งหนึ่งตามที่คู่กรณี พยาน หรือผู้เกี่ยวข้องได้แจ้งไว้

วิธีการส่ง และการปิดประกาศแทนการส่งให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๕๕ เมื่อศาลรับคดีไว้พิจารณาแล้ว ให้ศาลกำหนดประเด็นและลำดับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัย แต่ไม่ตัดอำนาจศาลที่จะแก้ไขหรือเพิ่มเติมประเด็นหรือลำดับประเด็นที่ได้กำหนดหรือลำดับไว้เดิม

ตุลาการทุกคนเว้นแต่ตุลาการที่ได้รับอนุญาตให้ถอนตัวหรือต้องถอนตัวเพราะถูกคัดค้าน ต้องทำความเข้าใจส่วนตนตามประเด็นและตามลำดับแห่งประเด็นที่ศาลได้กำหนดหรือลำดับไว้

เมื่อศาลรับเรื่องใดไว้พิจารณาแล้ว ตุลาการผู้ใดจะปฏิเสธไม่วินิจฉัยโดยอ้างว่าเรื่องนั้นไม่อยู่ในอำนาจของศาลมิได้

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญเสนอแก้ไขถ้อยคำในวรรคสามเป็น

“เมื่อศาลรับเรื่องใดไว้พิจารณาแล้ว ตุลาการผู้ใดจะปฏิเสธไม่วินิจฉัยประเด็นข้อใด แห่งคดีโดยอ้างว่าเรื่องนั้นไม่อยู่ในอำนาจของศาลมิได้”

ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความชัดเจน

ความเห็น

เห็นควรคงไว้ตามร่างเดิมไม่แก้ไขตามศาลรัฐธรรมนูญเพราะเป็นการใช้ถ้อยคำตามมาตรา ๒๑๑ วรรคสามของรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๕๖ หากศาลเห็นว่าคดีใดเป็นปัญหาข้อกฎหมาย หรือมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ ศาลอาจประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัยโดยไม่ทำการไต่สวนหรือยุติการไต่สวนก็ได้

เมื่อศาลเห็นว่าพยานหลักฐานใดเกิดขึ้นหรือได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่มีความจำเป็นแก่การพิจารณาวินิจฉัย หรือจะทำให้คดีล่าช้าโดยไม่สมควร ศาลอาจสั่งงดการสืบหรือไม่รับฟังพยานหลักฐานนั้นก็ได้

มาตรา ๕๗ การนั่งพิจารณาของศาลให้กระทำโดยเปิดเผย เว้นแต่เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควรเพื่อรักษาความเรียบร้อยในบริเวณที่ทำการศาล หรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ศาลมีอำนาจกำหนดบุคคลที่จะอยู่ในห้องพิจารณาได้

เมื่อศาลประกาศกำหนดวันนัดไต่สวนครั้งแรก ให้ส่งสำเนาประกาศให้แก่คู่กรณีไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันนัด ส่วนกำหนดวันนัดไต่สวนครั้งต่อไป ให้เป็นไปตามที่ศาลกำหนด และให้ปิดประกาศกำหนดนัดดังกล่าวไว้ ณ ที่ทำการศาลด้วย

มาตรา ๕๘ คู่กรณีจะอ้างตนเอง บุคคล และหลักฐานอื่นเป็นพยานหลักฐานได้ และมีสิทธิขอตรวจพยานหลักฐานและคัดสำเนาพยานหลักฐานของตนเองหรือของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งในเวลาทำการได้ **เพื่อประโยชน์แห่งคดีนี้ ศาลจะคัดหนดให้มีศรัทธาพยานหลักฐานก่อน** ตามวิธีการและระยะเวลาที่กำหนดในข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญก็ได้

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญเสนอแก้ไขถ้อยคำในวรรคหนึ่งเป็น

“มาตรา ๕๘ คู่กรณีจะอ้างตนเอง บุคคล และหลักฐานอื่นเป็นพยานหลักฐานได้ และมีสิทธิขอตรวจพยานหลักฐานและคัดสำเนาพยานหลักฐานของตนเองหรือของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งในเวลาทำการได้ **เพื่อประโยชน์แห่งคดีนี้ ศาลจะคัดหนดให้มีศรัทธาพยานหลักฐานก่อน** ตามวิธีการและระยะเวลาที่กำหนดในข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญก็ได้”

เนื่องจากเห็นว่า เป็นเรื่องการตรวจพยานหลักฐานที่อยู่ในร่างมาตรา ๕๔

ความเห็น

เห็นควรแก้ไขตามศาลรัฐธรรมนูญเพราะเรื่องการตรวจพยานมีการกำหนดไว้แล้ว

การอ้างพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่ง ให้คู่กรณียื่นบัญชีระบุพยานหลักฐาน และวิธีการที่จะได้มาซึ่งพยานหลักฐานดังกล่าว

ภายใต้บังคับมาตรา ๕๖ ก่อนศาลมีคำวินิจฉัย คู่กรณีอาจยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ แต่ต้องยื่นเสียก่อนวันที่ศาลกำหนดว่าจะมีคำวินิจฉัยไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

มาตรา ๕๔ เพื่อให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม ศาลอาจกำหนดให้มีการตรวจพยานหลักฐานก่อนก็ได้ แต่ต้องแจ้งคู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า สิบห้าวันก่อนวันนัดตรวจพยานหลักฐาน

มาตรา ๖๐ ในการไต่สวนพยานบุคคล ไม่ว่าจะ เป็นพยานที่ฝ่ายใดอ้างหรือที่ศาลเรียกมาเอง ให้ศาลมีอำนาจสอบสวนพยานบุคคลเอง แล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้นโดยวิธีแถลงด้วยตนเองหรือตอบคำถามศาล ศาลอาจถามพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดี แม้จะไม่มีฝ่ายใดยกขึ้นอ้างก็ตาม

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญเสนอแก้ไขถ้อยคำในวรรคหนึ่งเป็น

“มาตรา ๖๐ ในการไต่สวนพยานบุคคล ไม่ว่าจะ เป็นพยานที่ฝ่ายใดอ้างหรือที่ศาลเรียกมาเอง ให้ศาลมีอำนาจสอบสวนพยานบุคคลเอง แล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้นโดยวิธีแถลงด้วยตนเองหรือตอบคำถามศาล ศาลอาจถามพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดีแม้จะไม่มีฝ่ายใดยกขึ้นอ้างก็ตาม”

เนื่องจากหากให้ศาลมีอำนาจก็จะเหมือนกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งศาลมักจะไม่ใช้อำนาจนั้น ซึ่งจะขัดต่อเจตนารมณ์ของร่างกฎหมายฉบับนี้

ความเห็น

เห็นควรแก้ไขตามศาลรัฐธรรมนูญเพราะเมื่อศาลมีหน้าที่ไต่สวน การกำหนดเป็นบทบังคับไว้เลยน่าจะสอดคล้องกับระบบไต่สวน

เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอาจอนุญาตให้คู่กรณีซักถามพยานเพิ่มเติมตามประเด็นและข้อเท็จจริงที่ศาลกำหนดไว้ก็ได้ โดยให้ฝ่ายที่อ้างพยานเป็นผู้ซักถามก่อน

การถามพยานของศาลตามวรรคหนึ่ง จะใช้คำถามนำก็ได้

หลังจากคู่กรณีถามพยานตามวรรคสองแล้ว ห้ามมิให้คู่กรณีฝ่ายใดถามพยานอีก เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาล

มาตรา ๖๑ ศาลอาจอนุญาตให้มีการไต่สวนพยานที่อยู่นอกที่ทำการศาลตามที่ คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายร้องขอโดยใช้ระบบการประชุมทางจอภาพได้ โดยให้ฝ่ายที่ ร้องขอเป็นผู้ดำเนินการเพื่อจัดให้มีระบบดังกล่าวและเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการนี้ทั้งหมด

การไต่สวนพยานตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่ากระทำในท้องพิจารณาของศาล

มาตรา ๖๒ ในกรณีที่ศาลเห็นสมควร หรือในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายที่อ้างพยานนั้น ร้องขอและศาลอนุญาต ศาลอาจกำหนดให้พยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญที่ต้องมาเบิกความ เสนอบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าต่อศาลตามประเด็นที่ศาลกำหนดหรือ ที่ศาลอนุญาตให้คู่กรณีฝ่ายที่ร้องขอกำหนด โดยให้ส่งต้นฉบับบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือ ความเห็นล่วงหน้าต่อศาล และสำเนาแก่คู่กรณีฝ่ายอื่นเพื่อทราบก่อนวันนัดสืบพยานบุคคลหรือ พยานผู้เชี่ยวชาญนั้นไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

คู่กรณีที่ติดใจคัดค้านข้อเท็จจริงในบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็น ล่วงหน้าดังกล่าวในประเด็นใด ให้ทำคำคัดค้านเป็นหนังสือยื่นต่อศาลก่อนวันนัดสืบพยานบุคคลหรือ พยานผู้เชี่ยวชาญนั้นไม่น้อยกว่าสามวัน มิฉะนั้นให้ถือว่าไม่ติดใจคัดค้าน

ในวันสืบพยาน ให้พยานรับรองบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็น ล่วงหน้า แล้วตอบข้อซักถามเพิ่มเติมของศาลและคู่กรณีฝ่ายอื่นตามประเด็นที่เสนอต่อศาล ตามวรรคสองและศาลอนุญาต หากพยานไม่มาศาล หรือมาศาลแต่ไม่ยอมตอบข้อซักถาม ให้ศาล ปฏิเสธที่จะรับฟังบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าของพยานบุคคลหรือพยาน ผู้เชี่ยวชาญนั้นเป็นพยานหลักฐานในคดี เว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความ ยุติธรรม ศาลจะรับฟังบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าของพยานบุคคลหรือพยาน ผู้เชี่ยวชาญนั้นประกอบพยานหลักฐานอื่นก็ได้

พยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญใดยื่นบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือ ความเห็นล่วงหน้าตามวรรคหนึ่งต่อศาลแล้วจะขอถอนบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็น ล่วงหน้านั้นมิได้ และเมื่อพยานรับรองบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าแล้ว ให้ถือว่าบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้านั้นเป็นส่วนหนึ่งของคำเบิกความของ พยาน

มาตรา ๖๓ ความในมาตรา ๖๒ วรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้ใช้บังคับแก่กรณีที่ศาล กำหนดให้พยานบุคคลใดหรือพยานผู้เชี่ยวชาญเสนอบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นต่อ ศาลตามประเด็นที่ศาลกำหนดแทนการมาเบิกความโดยพยานไม่ต้องมาศาลด้วยโดยอนุโลม เว้นแต่ ระยะเวลาตามมาตรา ๖๒ วรรคหนึ่ง ให้นับแต่วันที่ได้รับคำสั่งศาล

มาตรา ๖๔ ระหว่างการไต่สวนของศาล ให้ศาลบันทึกรายงานการพิจารณาคดี รวมไว้ในสำนวน และจัดให้คู่กรณีและพยานลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

ให้ศาลบันทึกการเบิกความของพยานในการไต่สวนรวมไว้ในสำนวนด้วย โดยใช้
อุปกรณ์บันทึกเสียงหรืออุปกรณ์บันทึกภาพและเสียง หรือโดยวิธีการอื่นใดตามข้อกำหนดของประธาน
ศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๖๕ คู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดหรือทั้งสองฝ่ายมีสิทธิร้องขอให้มีการแถลงการณ์
เปิดคดีหรือปิดคดีของตนได้ตามที่ศาลเห็นสมควรและภายในเวลาที่ศาลกำหนด

การแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดีของคู่กรณีต้องทำเป็นหนังสือ เว้นแต่ศาล
เห็นสมควรให้กระทำด้วยวาจา และให้นำความในมาตรา ๖๔ วรรคสองมาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม
หลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาในการแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดี ให้เป็นไป
ตามข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๖๖ คู่กรณี พยานในส่วนที่เกี่ยวกับคำเบิกความของตน หรือบุคคลภายนอก
ซึ่งมีส่วนได้เสียโดยชอบหรือมีเหตุผลอันสมควร มีสิทธิขอตรวจดู ขอคัดสำเนา และขอสำเนาที่มี
คำรับรองความถูกต้องของเอกสารในสำนวนได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดไว้
ในข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะกำหนดให้ต้องเสียค่าธรรมเนียมด้วยก็ได้

มาตรา ๖๗ ให้ศาลเป็นผู้บันทึกรายงานการพิจารณาคดี

มาตรา ๖๘ ให้ตุลาการคนหนึ่งซึ่งได้รับมอบหมายจากศาลเป็นผู้ลงลายมือชื่อ
ในคำสั่ง ประกาศ หรือหนังสืออื่นใดของศาล

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญมีข้อสังเกตว่า เห็นควรคงหลักการวิธีการคุ้มครองชั่วคราวตาม
ร่างมาตรา ๘๐ ที่ศาลรัฐธรรมนูญเสนอ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาคดีของศาล

มาตรา ... เพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นอย่างร้ายแรงหรือยากแก่การแก้ไข
เยียวยาในภายหลัง หรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะในระหว่างกรพิจารณาคดี เมื่อศาล
เห็นสมควร หรือคู่กรณีได้ยื่นคำขอ ให้ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการหรือวิธีการใด ๆ เป็นการชั่วคราว
ก่อนการวินิจฉัย และออกคำสั่งไปยังหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องให้
ปฏิบัติได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อกำหนดของศาล

คำสั่งของศาลตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานคดีรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ช่วยเหลือศาล
ตามที่ศาลมอบหมายและรายงานศาลทราบ

ความเห็น

เห็นว่าไม่ต้องเพิ่มตามศาลรัฐธรรมนูญเพราะศาลสามารถพิจารณาให้เสร็จโดยเร็วได้
อยู่แล้ว การให้ศาลใช้วิธีการชั่วคราวจะทำให้ศาลเข้าไปบริหารราชการหน่วยงานของรัฐทั้งหมด
ทั้งนี้ หากกำหนดและเกิดความเสียหายศาลจะรับผิดชอบอย่างไร

หมวด ๔
การทำคำวินิจฉัยหรือคำสั่ง

มาตรา ๖๙ คำวินิจฉัยของศาลให้ถือเสียงข้างมาก เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญมีข้อสังเกตว่า หากคะแนนเสียงเท่ากันจะดำเนินการอย่างไร

ความเห็น

เห็นควรคงไว้ตามร่างเดิมเพราะเป็นการเขียนตามมาตรา ๒๑๑ วรรคสองของรัฐธรรมนูญและตามร่างเดิมของศาลรัฐธรรมนูญ

หมายเหตุ

ศาลรัฐธรรมนูญขอแก้ไขถ้อยคำซึ่งเป็นร่างเดิมของศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๗๐ คำวินิจฉัยของศาลอย่างน้อยต้องประกอบด้วยข้ออ้างและคำขอตามที่ปรากฏในคำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย ข้อโต้แย้งในคำชี้แจงข้อกล่าวหา ประเด็นแห่งคดี สรุปข้อเท็จจริงที่ได้จากการพิจารณา เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายในแต่ละประเด็น และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง รวมทั้งผลแห่งคำวินิจฉัย

คำวินิจฉัยของศาลต้องลงลายมือชื่อของตุลาการที่วินิจฉัย ถ้าตุลาการคนใดมีเหตุจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ ให้องค์คณะนั้นมอบหมายให้ตุลาการคนใดคนหนึ่งที่เป็นองค์คณะจัดแจ้งเหตุดังกล่าวแล้วติดรวมไว้กับคำวินิจฉัย

มาตรา ๗๑ ในการวินิจฉัยคดี ตุลาการซึ่งเป็นองค์คณะทุกคนต้องทำความเห็นส่วนตัวเป็นหนังสือ พร้อมทั้งแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุม และให้ที่ประชุมปรึกษาหารือร่วมกันก่อนแล้วจึงลงมติ

ความเห็นส่วนตัวตามวรรคหนึ่ง ให้ทำโดยสังเขปตามข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ

การทำคำวินิจฉัยของศาลตามวรรคหนึ่ง องค์คณะอาจมอบหมายให้ตุลาการคนหนึ่งคนใดเป็นผู้จัดทำคำวินิจฉัยตามมติของศาลก็ได้

คำวินิจฉัยของศาลและความเห็นส่วนตัวของตุลาการทุกคน ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีคำวินิจฉัย

มาตรา ๗๒ คำวินิจฉัยของศาลให้มีผลในวันอ่าน

ในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยคดีที่มีคู่กรณี ถ้าคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายแล้วแต่กรณี ทราบนัดโดยชอบแล้วไม่มา ให้ศาลบันทึกไว้และให้ถือว่าคำวินิจฉัยนั้นได้อ่านโดยชอบแล้ว

ในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยคดีที่ไม่มีผู้ถูกร้อง ให้ศาลแจ้งคำวินิจฉัยของศาลแก่ผู้ร้องหรือผู้มีหนังสือขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย และให้ถือว่าวันที่ศาลลงมติซึ่งเป็นวันที่ปรากฏในคำวินิจฉัยเป็นวันอ่าน

ในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยคดีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๓ มาตรา ๒๑๒ มาตรา ๒๑๓ หรือมาตรา ๒๓๑ (๑) ให้สำนักงานจัดทำประกาศผลแห่งคำวินิจฉัยของศาลส่งไปประกาศในราชกิจจานุเบกษาโดยเร็ว

การแจ้งให้คู่กรณีมาฟังคำวินิจฉัยและการอ่านคำวินิจฉัยของศาลตามวรรคสอง และการแจ้งคำวินิจฉัยตามวรรคสาม ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญมีข้อสังเกตว่า เห็นควรคงหลักการบังคับตามคำวินิจฉัยตามร่างมาตรา ๘๖ ที่ศาลรัฐธรรมนูญเสนอ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาคดีของศาล

มาตรา ... คำวินิจฉัยของศาล หากมีความจำเป็นจะต้องบังคับให้เป็นไปตามคำวินิจฉัย ให้ศาลมีอำนาจกำหนดคำบังคับให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยของศาล โดยอาจมีเงื่อนไขหรือมาตรการในการบังคับอย่างหนึ่งอย่างใด และให้องค์กร หน่วยงานของรัฐ หรือบุคคลใดที่มีหน้าที่ในการบังคับ รายงานผลการปฏิบัติหรือข้อขัดข้องในการปฏิบัติตามคำบังคับของศาลต่อศาลภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำวินิจฉัยหรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

ความเห็น

ไม่ควรเพิ่มคำบังคับตามศาลรัฐธรรมนูญเพราะเมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว คำวินิจฉัยดังกล่าวมีผลบังคับทันทีโดยไม่ต้องมีคำบังคับใดๆ ทั้งนี้ มาตรา ๒๑๑ของรัฐธรรมนูญกำหนดให้คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเป็นเด็ดขาดมีผลผูกพันให้องค์กรและหน่วยงานของรัฐ ดังนั้น องค์กรหรือหน่วยงานของรัฐใดไม่ดำเนินการทำให้เป็นไปตามคำพิพากษาก็จะเป็นการดำเนินการขัดต่อรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้มาตรา ๕ ของรัฐธรรมนูญกำหนดผลของการกระทำที่ขัดรัฐธรรมนูญไว้แล้วว่าการกระทำที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญเป็นอันใช้บังคับมิได้

มาตรา ๗๓ คำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือจำหน่ายคดี ต้องประกอบด้วยความเป็นมาโดยย่อของคดี เหตุผลในการมีคำสั่ง ความเห็นประกอบ และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง

ให้นำความในมาตรา ๗๑ วรรคสาม มาใช้บังคับแก่การทำคำสั่งด้วยโดยอนุโลม เมื่อจัดทำคำสั่งเสร็จแล้วให้แจ้งคู่กรณีทราบ พร้อมปิดประกาศไว้ ณ ที่ทำการศาลไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน คำสั่งของศาลตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้มีผลในวันที่ศาลลงมติซึ่งเป็นวันที่ปรากฏในคำสั่ง

มาตรา ๗๔ ในกรณีที่คำวินิจฉัยหรือคำสั่งของศาลมีข้อผิดพลาดหรือผิดหลงเล็กน้อย เมื่อศาลเห็นเอง หรือเมื่อคู่กรณีร้องขอและศาลเห็นสมควร ศาลจะมีคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมข้อผิดพลาดหรือผิดหลงเล็กน้อยเช่นว่านั้นให้ถูกต้องก็ได้

การทำคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมตามวรรคหนึ่งจะต้องไม่เป็นการกลับหรือแก้ผลในคำวินิจฉัยหรือคำสั่งเดิม เมื่อได้ทำคำสั่งเช่นว่านั้นแล้ว ให้แจ้งคู่กรณีทราบ และให้นำความในมาตรา ๗๑ วรรคสามและวรรคสี่ มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญเสนอแก้ไขถ้อยคำในวรรคสองเป็น

“การทำคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมตามวรรคหนึ่งจะต้องไม่เป็นการกลับหรือแก้ผลในคำวินิจฉัยหรือคำสั่งเดิม เมื่อได้ทำคำสั่งเช่นนั้นแล้ว ให้แจ้งคู่กรณีทราบ และให้นำความในมาตรา ๗๑ วรรคสามและวรรคสี่ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

เนื่องจากเห็นว่า ความในวรรคสองไม่ได้โยงร่างมาตรา ๗๑ วรรคสี่ ที่ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษามาใช้ด้วย จึงขอคงตามร่างเดิมเพื่อให้ต้องนำคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมคำวินิจฉัยหรือคำสั่งที่มีข้อผิดพลาดหรือผิดพลาดเล็กน้อยไปประกาศในราชกิจจานุเบกษาด้วย

ความเห็น

เห็นควรแก้ไขตามศาลรัฐธรรมนูญเพราะคำวินิจฉัยประกาศในราชกิจจานุเบกษาด้วย ดังนั้น หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมก็ต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาดูด้วยเพื่อให้ประชาชนทราบคำวินิจฉัยที่ถูกต้อง

หลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการจัดทำคำสั่งตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ

หมวด ๕

สำนักมณฑลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๗๕ ให้มีสำนักมณฑลรัฐธรรมนูญเป็นส่วนราชการ และมีฐานะเป็นนิติบุคคลอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๗๖ สำนักมณฑลมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

- (๑) รับผิดชอบงานธุรการ และดำเนินการเพื่อให้ศาลบรรลุนิติบุคคลและหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และกฎหมายอื่น
- (๒) อำนวยความสะดวกตลอด ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุน การปฏิบัติงานของศาลและตุลาการ
- (๓) ศึกษาและรวบรวมข้อมูล คำสั่ง และคำวินิจฉัยต่าง ๆ เกี่ยวกับงานของศาล
- (๔) สนับสนุนให้มีนครศึกษาศึกษาวิจัยและเผยแพร่กิจการของศาล
- (๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นใดตามที่มณฑลมีกฎหมายกำหนดหรือที่คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมอบหมาย

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีกรร และแนวทางการคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญกำหนด

มาตรา ๗๗ ในกรรกำกับดูแลสำนักมณฑล ไม่ให้คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสอดแทรกหรือประพฤตในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) ควรแบ่งส่วนราชการภายในของสำนักงานและขอเขตหน้าที่และอำนาจของส่วนราชการดังกล่าว

(๒) ควรกำหนดตำแหน่ง ภารกิจประเภทตำแหน่ง ระดับตำแหน่ง และควรเทียบตำแหน่ง อัตราเงินเดือน เงินเพิ่มพิเศษสำหรับตำแหน่ง และค่าตอบแทนหรือสิทธิประโยชน์ของข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างของสำนักงาน

(๓) ควรกำหนดคุณสมบัติ ควรคัดเลือก ควรบรรจุ ควรแต่งตั้ง ควรออกจากราชการ วินัย และควรลงโทษทางวินัย ควรร้องทุกข์ และควรอื่นที่จำเป็นในกรณีบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการสำนักงาน และพนักงานราชการของสำนักงาน รวมทั้งวิธีการและเงื่อนไขในการจ้างลูกจ้างของสำนักงาน

(๔) ควรศึกษาาราชการแทนและควรปฏิบัติราชการแทนในตำแหน่งของข้าราชการสำนักงาน

(๕) ควรบริหารสวัสดิการการเงินและทรัพย์สิน ควรงบประมาณ และทรัพย์สินของสำนักงาน

(๖) ควรจัดสวัสดิการหรือการสงเคราะห์ให้แก่ข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างของสำนักงาน

(๗) ควรศึกษาทะเบียนประวัติและควบคุมการเกษียณอายุของข้าราชการสำนักงาน

(๘) ควรกำหนดคุณสมบัติ วิธีการได้มาซึ่งเลขชื่อกิจการ

(๙) ควรกำหนดเครื่องแบบและควรแต่งเครื่องแบบของบุคลากร ข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างของสำนักงาน

(๑๐) ควรลาหยุดราชการของบุคลากร

(๑๑) ควรจ้างและควรแต่งตั้งบุคคลเพื่อเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือเป็นผู้ชำนาญการเฉพาะด้านอันจะเป็นประโยชน์ต่อภารกิจหน้าที่ของบุคลากร รวมทั้งอัตราค่าตอบแทนควรจ้างด้วย

(๑๒) ควรอื่นใดอันจำเป็นต่อควรกำกับหรือควบคุมการดำเนินงานของสำนักงานหรือควรบังคับบัญชาเลขชื่อกิจการ ข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างของสำนักงาน หรือควรทำใ้บุคคลดังกล่าวทั้งหมดได้อยู่ร่มมีประสิทธิภาพ

ควรดำเนินการตาม (๑) (๒) และ (๑๑) ต้องคำนึงถึงควมมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า และความคล่องตัว

ควรกำหนดตาม (๒) ต้องคำนึงถึงค่าธรรมเนียม และควมเพียงพอในการดำรงชีพ และควรระควมนำผิดชอบที่แต่ควมกันของบุคลากรแต่ละสภพพและระดับด้วย

ในควรดำเนินการควมรวรพหนึ่งควมควมจำเป็นอันไม่ควมหลีกเลี่ยงได้จะตั้งคณะอนุควมการเพื่อดำเนินการเบื้องต้นควมที่มอบหมายก็ได้

ให้ประธานควมสรวรพมอบเป็นผู้มีหน้าที่ควมในระเบียบหรือประกาศที่คณะบุคลากรสรวรพมอบมีมติเห็นชอบแล้ว และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๗๘ ชาวราชการส่วนกลาง ได้แก่ บุคคลซึ่งได้รับบรรลุลและแต่งตั้งให้เป็น
ข้าราชการกรมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ให้ข้าราชการส่วนกลางเป็นข้าราชการกรมควบคุมหน่วยด้วยโดยสมบูรณ์แห่ง
ย่นเวลาข้าราชการ

ควรได้อันเกี่ยวกับกรมบริหารงานบุคคลที่มีได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญนี้ ให้นำกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนมาใช้บังคับแก่การบริหารงาน
บุคคลของข้าราชการด้วยโดยอนุโลม

ควรจ่ายเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งให้แก่ข้าราชการส่วนกลาง ให้เป็นไป
ตามกฎหมายว่าด้วยครุภัณฑ์

มาตรา ๗๙ เพื่อให้ประโยชน์ในกรณีกำหนดในมาตรา ๗๘ บรรดาสมาชิกคณะตุลา
การรัฐธรรมนูญ ทำหน้าที่ เป็น ค.พ. ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน โดยมีเลขานุการ
เป็นเลขานุการ และมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อทำหน้าที่เป็นคณะอนุกรรมการข้าราชการ
ส่วนกลางได้ โดยมีองค์ประกอบและหน้าที่และอำนาจตามที่ออกตามมาตรา ๗๗ และให้
คณะอนุกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งทำหน้าที่เช่นเดียวกับคณะอนุกรรมการสามัญประจำกระทรวง
ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน

ในกรณีปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมาธิการบริหารงานบุคคลของส่วนกลาง ในฐานะ
องค์การกรรมาธิการบริหารงานบุคคลและคณะอนุกรรมการที่ได้รับแต่งตั้ง ให้มีสิทธิได้รับค่าเบี้ยประชุม
เช่นเดียวกับ ค.พ. หรือ อ.ค.พ. แล้วแต่กรณี

มาตรา ๘๐ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญออกข้อคำหนดทางสิทธิธรรมขึ้นใช้บังคับแก่
ข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างของส่วนกลาง ทั้งนี้ ข้อคำหนดทางสิทธิธรรมดังกล่าว
ต้องระบุด้วยว่าควรฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามจะต้องได้รับโทษอย่างไร

มาตรา ๘๑ ให้ส่วนกลางมีเลขานุการคนหนึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ
พนักงานราชการ และลูกจ้างของส่วนกลาง และรับผิดชอบการปฏิบัติงานของส่วนกลางขึ้นตรง
ต่อประธานศาลรัฐธรรมนูญ โดยคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจะกำหนดให้หรือมีเลขานุการเป็น
ผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการแทนเลขานุการก็ได้

มาตรา ๘๒ ควรบรรจุบุคคลเข้ารับราชการเป็นข้าราชการส่วนกลางและควร
แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ให้ผู้มีอำนาจดังต่อไปนี้เป็นผู้ส่งบรรจุและแต่งตั้ง

(๑) ควรบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเลขานุการและรองเลขานุการ ให้
ประธานศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้มีอำนาจส่งบรรจุตามมติของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และนำ
ความมาขออนุมัติของวุฒิสภาเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง

(๒) ควรบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอื่นนอกเหนือ (๑) ให้เลขานุการเป็นผู้
มีอำนาจส่งบรรจุและแต่งตั้ง

มาตรา ๘๓. คราวโอนข้าราชบริพารตามกฎหมายอื่นมาบรรจุกเป็นข้าราชบริพาร
สำนักงวนออกตรวจทำได้อีกเจ้าตัวสมัครใจโดยผู้มีอำนาจสั่งบรรจุกตามตกลงกับเจ้าสังกัดแล้ว
เสนอกณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาอนุมัติ ทั้งนี้ สะแต่ตั้งให้ดำรงตำแหน่งระดับใด
และได้รับเงินเดือนเท่าใดให้คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้พิจารณากำหนด แต่เงินเดือนที่
สะให้ได้รับสะต้องไม่สูงกว่าข้าราชบริพารสำนักงวนที่มีคุณวุฒิ ความสามารถ และความสามารถ
ในระดับเดียวกัน

เพื่อประโยชน์ในคราวนั้นเวลาตรวจหาให้ถือเวลาตรวจหาของผู้ที่โอนมาตาม
วรรคหนึ่งในขณะที่เป็นข้าราชบริพารนั้นเป็นเวลาตรวจหาของข้าราชบริพารสำนักงวนตาม
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ด้วย

คราวโอนข้าราชบริพารเมื่อและข้าราชบริพารที่อยู่ในระหว่างทดลองปฏิบัติหน้าที่
ตรวจหาเป็นข้าราชบริพารสำนักงวนจะกระทำมิได้

มาตรา ๘๔. ในกิจตรวจหาของสำนักงวนที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอก ให้เลขาธิการ
เป็นผู้แทนของสำนักงวน เพื่อคราวนี้ เลขาธิการจะมอบอำนาจให้บุคคลใดปฏิบัติตรวจหาแทน
ก็ได้ ตมระเบียบที่คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญกำหนด

ในคราวดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นกิจตรวจหาสำคัญเกี่ยวกับความประพฤติ
ของสำนักงวน และกิจตรวจหาอื่นใดที่มีผลต่อความประพฤติหรือความดีความชอบที่คณะตุลาการ
ศาลรัฐธรรมนูญกำหนด ให้เลขาธิการขอความเห็นชอบจากคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญก่อน

มาตรา ๘๕. ให้สำนักงวนเสนอมงพระนามถวายช่วยเหลือตามมติของคณะตุลาการ
ศาลรัฐธรรมนูญต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนให้แก่สำนักงวนเพื่อเป็นค่าใช้จ่าย
ในคราวปฏิบัติภารกิจของศาลและสำนักงวนไว้ในว่าพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี
หรือว่าพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม แล้วแต่กรณี ในคราวเสนอมงพระนาม
ถวายช่วยเหลือดังกล่าว ให้สำนักงวนพิจารณาผลพิจารณาขอของสำนักงวนควรขอเงินแผ่นดินตาม
มาตรา ๘๗วรรคสอง ประกอบด้วย

ในกรณีที่คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่างบประมาณรายจ่ายที่ได้รับควร
จัดสรรให้ไม่เพียงพอ สะให้สำนักงวนเสนอคำขอแปรญัตติต่อคณะกรรมาธิการพิจารณา
งบประมาณของสภาผู้แทนราษฎรโดยกรณีได้

ในคราวเสนอมงพระนามถวายช่วยเหลือตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้คณะตุลาการ
ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งให้คณะรัฐมนตรีทราบถึงรายละเอียดและทรัพย์สินที่มีอยู่ด้วย

ในคราวพิจารณาว่าพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือ
ว่าพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาขอไม่ให้
เลขาธิการเข้าชี้แจงเพื่อประกอบพิจารณาพิจารณาได้

มาตรา ๘๖. เมื่อพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือพระราชบัญญัติ
งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมตามมาตรา ๘๕ ใช้บังคับแล้ว ให้สำนักงวนจัดทำงบประมาณ
รายจ่ายประจำปี และเมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แล้วให้เผยแพร่
ให้ประชาชนทราบเป็นคราวทั่วไป

ควรใช้จ่ายเงินของสำนักงานต้องเป็นไปตามที่ระบุไว้ในงบประมาณรายจ่าย ประจำปีที่ตนตรวจสอบนั้น เว้นแต่จะได้รัยอนุมัติจากคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเป็นกรณีพิเศษ

ในกรณีที่งบประมาณที่ได้รับงบอุดหนุน ให้สำนักงานส่งข้อมูลตัวอย่างของ งบประมาณต่อกรมบัญชีกลาง โดยให้ระบุจำนวนเงินที่จะต้องใช้ในแต่ละงวด วัตถุประสงค์เดือน และให้กรมบัญชีกลางส่งจ่ายเงินให้แก่สำนักงานภายในสามวันก่อนวันขึ้นงวดใหม่ แต่ในกรณีที่ สำนักงานมีความจำเป็นต้องใช้เงินมากกว่าที่ได้แจ้งไว้ในงวดใด ให้กรมบัญชีกลางจ่ายให้ตามที่ สำนักงานร้องขอ

มาตรา ๘๗ ให้สำนักงานจัดให้มีชุด งบการเงิน และบัญชีที่ควร ส่งผู้สอบ บัญชีภายในเก้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี

ให้สำนักงานตรวจสอบงบการเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชีของสำนักงาน โดยให้ ตรวจสอบรับข้อบัญญัติและงบการเงินทุกประเภทของสำนักงาน รวมทั้งประเมินผลการใช้จ่ายเงิน และทรัพย์สินของสำนักงาน โดยแสดงให้เห็นด้วยว่าควรใช้จ่ายดังกล่าวนั้นไปตรงวัตถุประสงค์ ประหยัด ได้ผลคุ้มค่าหรือไม่ มีประสิทธิภาพ เกิดผลสัมฤทธิ์ และคุ้มค่าเพียงใด แล้วทำรายงาน เสนอผลตรวจสอบบัญชีต่อรัฐสภา และคณะรัฐมนตรีโดยไม่ชักช้า

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๘๘ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งดำรง ตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับบรรดาที่มีคุณสมบัติและ ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ ยังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะครบวาระตามที่กำหนด ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๘

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ
ศาลรัฐธรรมนูญเสนอแก้ไขถ้อยคำในวรรคหนึ่งเป็น
“มาตรา ๘๘ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งดำรง ตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับบรรดาที่มีคุณสมบัติและไม่มี ลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ ยังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะครบวาระตามที่กำหนดใน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๘ เว้นแต่ กรณีตาม (๑) ในส่วนที่เกี่ยวกับการขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๘ มีให้นำมาใช้บังคับ”
เพื่อให้สอดคล้องกับหลักความเป็นอิสระของศาลและคำวินิจฉัยศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป เรื่อง กฎหมายขัดต่อหลักนิติธรรมโดยศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป (The European Court of Human Rights) ได้มีคำวินิจฉัยคดีประธานศาลฎีกา Baka V. Hungary วันที่ 17-18 June 2011 ว่า ประธานศาลฎีกายังการ์ คือ นาย Baka ได้รับแต่งตั้งเป็นประธานศาลฎีกาตามรัฐธรรมนูญและ กฎหมายการบริหารศาล ค.ศ. 1949 (The Constitution and the Organization and Administration of the Court Act ค.ศ. 1949) แต่ต่อมารัฐธรรมนูญและกฎหมายการบริหารศาล ค.ศ. 2011 ซึ่งเป็น ฉบับใหม่ได้บัญญัติเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติของตุลาการในศาลยังการ์มา 5 ปีขึ้นไป ทั้ง ๆ ที่คุณสมบัติ

ใหม่ดังกล่าวนี้ไม่มีการบัญญัติไว้เมื่อครั้งนาย Baka ได้รับเลือกจากรัฐสภายังการให้ดำรงตำแหน่งประธานศาลฎีกาในปี ค.ศ. 2009 ด้วยผลของหลักเกณฑ์ใหม่ทำให้ นาย Baka พ้นจากตำแหน่งทันที เพราะคุณสมบัติหลักเกณฑ์ใหม่ไม่ครบ ดังนั้น นาย Baka จึงยื่นฟ้องต่อศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป และศาลา วินิจฉัยว่าการออกหลักเกณฑ์ใหม่จะให้ผลย้อนหลังต่อผู้ดำรงตำแหน่งอยู่ ณ ปัจจุบันมิได้ การเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขคุณสมบัติการเป็นตุลาการต้องไม่ใช้กับผู้ดำรงตำแหน่งอยู่แล้ว ณ วันที่ออกกฎหมาย การออกกฎหมายโดยมุ่งหมายให้ประธานศาลฎีกาคนปัจจุบันพ้นจากตำแหน่งจึงขัดต่อหลักนิติธรรม (The Rule of Law) และเพิ่มความวรรคสามเพื่อให้ตุลาการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระและปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ ๒๔/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๐ อยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ โดยให้เริ่มการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเมื่อมีรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ หมวด ๗ แล้ว

ความเห็น

เห็นควรคงไว้ตามร่างเดิมไม่แก้ไขตามศาลรัฐธรรมนูญเพราะการเสนอแก้ไขของศาลรัฐธรรมนูญขัดกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่บัญญัติคุณสมบัติไว้และไม่มีข้อยกเว้นที่จะมีให้นำมาใช้บังคับกับกรณีใด ส่วนบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญเพียงแต่จะให้ผู้ดำรงตำแหน่งเพียงใดให้บัญญัติในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญซึ่งยังไม่สามารถเขียนยกเว้นไม่นำคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญมาใช้ได้

ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งต้องอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๒๔/๒๕๖๐ เรื่อง ให้งดเว้นการคัดเลือกหรือสรรหาบุคคลให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ ๒๓/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๐ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๖๐ บรรดาที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ ยังคงอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่แต่งตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญเสนอให้เพิ่มถ้อยคำเป็นวรรคสามดังนี้

“การสรรหาหรือคัดเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแทนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่อยู่ครบวาระหรือมีเหตุพ้นจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกเมื่อมีสมาชิกรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐”

ความเห็น

เห็นควรคงไว้ตามร่างเดิมไม่แก้ไขตามศาลรัฐธรรมนูญเพราะเป็นหลักการที่ กระทบกำหนดเช่นเดียวกับองค์กรอิสระ

มาตรา ๘๙ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้องค์กรอิสระแต่งตั้งและส่งชื่อผู้แทนให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเพื่อประกอบเป็นคณะกรรมการสรรหาตามมาตรา ๑๑

เมื่อพ้นกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งแล้ว หากองค์กรอิสระใดยังไม่อาจแต่งตั้งผู้แทนได้หรือในกรณีที่ไม่มีผู้ยื่นรายชื่อนในสภาผู้แทนราษฎร ให้คณะกรรมการสรรหาปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ โดยให้ถือว่าคณะกรรมการสรรหาประกอบด้วยกรรมการสรรหาเท่าที่มีอยู่ แต่ไม่ตัดสิทธิขององค์กรอิสระ

ที่จะแต่งตั้งผู้แทนมาในภายหลัง การแต่งตั้งดังกล่าวไม่มีผลให้การดำเนินการของคณะกรรมการสรรหาที่ได้ดำเนินการไปแล้วต้องเสียไป

ภายในสิบห้าวันนับแต่วันพ้นจากระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการสรรหาพิจารณาและวินิจฉัยว่าประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญหรือไม่

ในกรณีที่คณะกรรมการสรรหาไม่คว่ำวินิจฉัยว่าประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งตั้งแต่วันถัดจากวันที่คณะกรรมการสรรหาไม่คว่ำวินิจฉัย และเพื่อประโยชน์ในการรับบำเหน็จตอบแทนตามมาตรา ๒๕ ให้ถือว่า การพ้นจากตำแหน่งดังกล่าวเป็นการพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุลาออก

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุด

ข้อสังเกตศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญมีข้อสังเกตว่า เห็นควรตัดร่างมาตรา ๘๙ ออก เพื่อให้สอดคล้องกับข้อสังเกตในร่างมาตรา ๘๘ ที่เห็นควรเพิ่มความวรรคสามแล้ว

ความเห็น

เห็นควรคงไว้ตามร่างเดิมไม่แก้ไขตามศาลรัฐธรรมนูญเพราะมาตรา ๘๘ ไม่ได้แก้ไขตามศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๙๐ ให้คณะกรรมการสรรหาตามมาตรา ๘๙ ดำเนินการสรรหาผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามจำนวนที่ยังว่างอยู่ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีคำวินิจฉัยตามมาตรา ๘๙

ในกรณีที่ต้องมีการคัดเลือกผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับแก่การคัดเลือกผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นตุลาการของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด แล้วแต่กรณี ด้วยโดยอนุโลม

ในกรณีที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๘๙ วรรคสี่ หรือในกรณีที่ไม่มีประธานศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวุฒิสภาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งได้รับการสรรหาแล้ว ให้ผู้ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งยังอยู่ในตำแหน่งตามมาตรา ๘๙ ประชุมร่วมกันเพื่อเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ และแจ้งให้ประธานวุฒิสภาทราบเพื่อดำเนินการต่อไป

มาตรา ๙๑ ให้เลขานุการสภานิติบัญญัติของรัฐธรรมนูญซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ยังคงเป็นเลขานุการสภานิติบัญญัติของรัฐธรรมนูญตมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๙๒ ให้สภานิติบัญญัติของรัฐธรรมนูญตมพระราชบัญญัติสภานิติบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นสภานิติบัญญัติของรัฐธรรมนูญตมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

บรรดาสีหิ หน้าที่ และควมผูกพันใด ๆ ที่ส่วนคณศสฐฐรรมนญุตม
พระรชษญญุตตีสถนคณศสฐฐรรมนญุต พ.ศ. ๒๕๔๒ นอยูคัษบุคคลใดในวณก่อนวณที่
พระรชษญญุตตีสถนคณศสฐฐรรมนญุตนี้ใชขังคัษ ไทโชนมเวชนชองสถนคณศสฐฐรรมนญุตม
พระรชษญญุตตีสถนคณศสฐฐรรมนญุตนี้

มตต ๔๓ ไทโชนบรตตมขประมถน ทหัพยสทน ชัชรชชคตว พนคณมวชคตว
และสูกัษชองสถนคณศสฐฐรรมนญุตมพระรชษญญุตตีสถนคณศสฐฐรรมนญุต พ.ศ. ๒๕๔๒
มถนเวชนชองสถนคณศสฐฐรรมนญุตมพระรชษญญุตตีสถนคณศสฐฐรรมนญุตนี้ และใหทิสวสีหิ
และประโยชนอื่นใดชังชัชรชชคตว พนคณมวชคตว หรือสูกัษชองคณศสฐฐรรมนญุต
สถนคณศสฐฐรรมนญุต พ.ศ. ๒๕๔๒ เวชนสีหิและประโยชนอื่นใดที่ไดรับคตวไปคตว
พระรชษญญุตตีสถนคณศสฐฐรรมนญุตนี้ เวชนคตวเชยชนที่ออกคตวมตต ๗๗ คตวคไค้เวชน
อัยมอื่น

มาตรา ๔๔ ในระหวางที่ยังไมมีระเบียบตามมาตรา ๗๗ (๔) ๒๓/๑ ออกใชขังคัษ
เครื่องแบบและการแตงเครื่องแบบของตุลาการใหเป็นไปตามที่บัญญัติไวในพระราชบัญญัติ
เครื่องแบบตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๒

มาตรา ๔๕ บรตตาระเบียบ ขอกำหนด ประกาศ ค้ำสั่ง หรือมติของศาลหรือ
สถนคณศสฐฐรรมนญุตที่ออกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และ
พระรชษญญุตตีสถนคณศสฐฐรรมนญุต พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งใชขังคัษอยู่ในวณก่อนวณที่
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใชขังคัษ ใหมีผลใชขังคัษตอไปเทาที่ไม่ขัดตอรัฐธรรมนูญ
หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะมีระเบียบ ขอกำหนด ประกาศ ค้ำสั่ง
หรือมติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๔๖ การดำเนินการใดสวน หรือการดำเนินการอื่นใดตามหน้าที่และอำนาจ
ของศาลซึ่งดำเนินการก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใชขังคัษ ใหถือว่าการนั้น
เป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ สวนการดำเนินการตอไปใหเป็นไป
ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ในกรณีที่มีปัญหาว่าการดำเนินการในเรื่องใดที่ยังค้ำพิจารณาอยู่และมีได้บัญญัติ
วิธีดำเนินการไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ใหดำเนินการนั้นตอไปตามมติของ
คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ผู้รับสนองพระราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

